

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Diplomová práce

**Mechanismy sekt, které lze najít i
v protestantské církvi.**

Lukáš Borecki

Katedra Religionistiky
Vedoucí práce: doc. Pavel Hošek, Th.D.
Studijní program: Evangelická teologie
Studijní obor: Evangelická teologie

Praha 27. 4. 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem „Mechanizmy sekt, které lze najít i v protestantské církvi.“ napsal samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna pro účely výzkumu a soukromého studia.

V Praze dne 27. 4. 2011

Lukáš Borecki

Bibliografická citace

Mechanismy sekt, které lze najít i v protestantské církvi: diplomová práce / Lukáš Borecki; vedoucí práce: doc. Pavel Hošek, Th.D. Praha, 27. 4. 2011. 92. s.

Anotace

Téma práce zní: Mechanismy sekt a nových náboženských proudů, které můžeme nalézt v protestantské církvi. Tato práce přibližuje poznání některých mechanismů fungujících společně, jak v církvích, tak i v sektách a nových náboženských proudech. V jednotlivých kapitolách jsou popsány mechanismy vedení a spravování společenství, způsoby a praktiky získávání nových členů a nakonec mechanismy a praktiky udržení těchto nových členů uvnitř společenství.

Výsledkem je získání nových poznatků o rozdílnosti a naopak o společných rysech, jež vzájemně pojí protestantskou církev se sektami a novými náboženskými proudy.

Cílem práce je upozornit na mechanismy v křesťanské církvi, které ji škodí a měly by být tudíž odstraněny.

Klíčová slova

Mechanismy, sekta, nový náboženský proud, protestantská církev, guru, farář, nábor členů, udržení členů,

Summary

Theme: Mechanisms of Sects and New religious currents, which can be found in the Protestant Churches. This work brings knowledge of some of the mechanisms of functioning together, as in the Churches and Sects and New religious currents. In the individual chapters are described, the mechanisms for the management and operation of the community, methods and practices of acquiring new members, and finally, mechanisms and practices to maintain these new members within the community. The result is the acquisition of new knowledge concerning the diversity and contrast, on the common features they share each other's Protestant Church, Sects and New religious currents. The aim of the work is to draw attention to the mechanisms in the Christian Church, which is harmful and should therefore be deleted.

Keywords

Mechanisms, Sect, the New religious currents, Protestants Church, guru, the Parson, the recruitment of members, to the maintenance of the members,

Obsah

Úvod	9
1. Náboženskost – Duchovnost.....	11
1.1. Je člověk „duchovní“ tvor	11
1.2. Existuje něco jako „nenáboženský“ člověk?	12
1.3. Jakou půdu poskytuje Česká republika pro vznik nových náboženství?.....	13
1.4. Přístup k jiným duchovním proudům – myšlenkám.....	15
2. Vymezení pojmu	16
2.1. Etymologie slova „sekta“	16
2.1.1. Obecnější pohled na pojem „sekta“	17
2.1.2. Není to pouze klasifikace.....	18
2.1.3. Musíme být opatrní	19
2.1.4. Rozdíl mezi „sect“ a „cults“	19
2.2. Nové náboženské směry.	20
2.2.1. „Nové“	20
2.2.2. Jak dlouho je nové?.....	21
2.2.3. Nová alternativa	22
2.3. Církev	23
2.3.1. Etymologie slova církev.	23
2.3.2. Něco z historie	24
2.3.3. Náboženské oprávnění pro vznik církve.....	24
2.4. Současná scéna protestantských církví v České republice	25
2.4.1. Církev hlásající se k Lutherství	26
2.4.2. Bratrská jednota baptistů	27
2.4.3. Církev bratrská.....	27
2.4.4. Církev československá husitská.....	28
2.4.5. Českobratrská církev evangelická	29
2.4.6. Letniční, evangelikální a charismatické církve.....	30
2.4.7. Ekumenická rada církví	31
3. Duchovní učitel – Guru.....	32
3.1. Východní pohled na Guru	32
3.2. Charismatická osobnost.....	33
3.3. Charisma nebo charismatizování.....	34
3.4. Pravda a lež.....	35
3.5. Guruův životopis	36
3.6. Potřeba moci	37

3.7.	Guru – žena.....	38
3.8.	Rozdělení guruů do skupin.....	39
4.	Duchovní učitel - Farář	41
4.1.	Obecná historie	41
4.2.	Pojem Farář	42
4.3.	Povinnosti faráře jsou zejména tyto:	42
4.4.	Farářův životopis	43
4.4.1.	Zázračné zrození	43
4.4.2.	Životní příběh	43
4.4.3.	Dosažené vzdělání	45
4.5.	Farářské rodiny	46
4.6.	Potřeba moci	46
4.6.1.	Ovládat druhé.....	46
4.6.2.	Tituly, funkce, čestná uznání,..	47
4.7.	Příkladný život.....	47
4.7.1.	Rodina.....	48
4.7.2.	Aura světce	49
4.7.3.	Ohnivý kazatel	50
4.8.	Farář - žena (farářka)	51
4.8.1.	Něco z historie	51
4.8.2.	Současnost	51
5.	Organizace sekty	53
5.1.	Úvod	53
5.2.	Struktury sekt.....	53
5.2.1.	hvězdicová struktura	53
5.2.2.	pyramidová struktura	54
5.2.3.	pavučinová struktura.....	55
6.	Organizace církve	56
6.1.	Úvod	56
6.2.	Typy zřízení církví.....	56
6.2.1.	presbyterně-synodní.....	56
6.2.2.	Kongregační zřízení	58
6.2.3.	vojenského charakteru	59
6.2.4.	Evangelikální zřízení	59
6.3.	Výhody a nevýhody.....	60
6.3.1.	Výhody.....	60
6.3.2.	Nevýhody.....	61
6.4.	Které způsoby vedení používané sektami, jsou použitelné a prospěšné i pro křesťanskou církev?.....	62
7.	Nábor stoupenců – sekta	63

7.1.	První etapa v získávání nových stoupců	63
7.1.1.	Vábení	63
7.1.2.	Uchvácení	64
7.2.	Druhá etapa v získávání nových stoupců.....	64
7.2.1.	Zaseknutí háčku	64
7.2.2.	Fascinace.....	66
7.2.3.	Konverze	66
8.	Nábor stoupců – protestantská církev	68
8.1.	Úvod	68
8.2.	První etapa v získávání nových stoupců	68
8.2.1.	Vábení	68
8.2.2.	Uchvácení	69
8.2.3.	Oslovení	70
8.3.	Druhá etapa v získávání nových stoupců.....	70
8.3.1.	Fascinace.....	70
8.3.2.	Konverze	71
8.3.3.	Křest.....	72
9.	Udržení členů - sekta	74
9.1.	Některé z praktik, jak udržet nové i stávající členy.....	74
9.1.1.	Indoktrinace	74
9.1.2.	Odcizení	75
9.1.3.	Závislost na autoritě.....	75
9.1.4.	Pocit štěstí, jako odměna za dobrý výkon.....	76
9.1.5.	Černobílý obraz světa	76
9.2.	Psychická manipulace.....	77
9.2.1.	Co je psychická manipulace?.....	78
9.2.2.	Fáze psychické manipulace:	78
9.3.	Fanatizmus.....	79
9.3.1.	Vymezení pojmu	79
9.3.2.	Náboženský fanatizmus	79
10.	Udržení členů – protestantská církev	81
10.1.	Úvod	81
10.2.	Některé z praktik, jak udržet nové i stávající členy.....	81
10.2.1.	indoktrinace	81
10.2.2.	Odcizení	82
10.2.3.	závislost na duchovním učiteli	83
10.2.4.	Pocit štěstí	84
10.2.5.	Černobílý obraz světa.....	84
10.2.6.	Fanatizmus	85
	Závěr	87

Seznam literatury	89
I. Primární literatura a zdroje	89
II. Sekundární literatura a zdroje.....	91

Úvod

Již delší dobu jsem si kladl otázku, v čem je protestantská evangelická církev tak odlišná od sekt a nových náboženských proudů. Co nás spojuje a naopak, co nás od sebe zásadně odlišuje. V této práci se pokusím nastínit některé jednotlivé mechanismy, které fungují v sektách a nových náboženských proudech. Tyto mechanismy pak aplikuji na křesťanskou protestantskou církev. Pokusím se zodpovědět otázku, zdali je tam můžeme nalézt a jestli ano, tak v jaké podobě.

V úvodu vymezím pojmy sekta a nový náboženský proud. Také představím největší představitele protestantské církve v České republice, se kterými pak v následujících kapitolách budu pracovat.

V třetí a čtvrté kapitole popíšu a porovnáám duchovního učitele – guru s duchovním učitelem – farářem. Na stejných mechanismech, které lze nalézt u obou zobrazím jejich shodnost nebo naopak rozdílnost. To v čem jsou podobní, anebo rozdílní.

V páté a šesté kapitole přiblížím sektu a církev jako organizaci. Jejich princip spravování věřící komunity. I zde budu hledat shody a rozdíly.

Sedmá a osmá kapitola popisuje nábor nových stoupenců do společenství sekty nebo církve. Liší se křesťanská církev nějak zásadně v praktikách náboru nových stoupenců do církevních řad, nebo jsou zde diametrální rozdíly? Na tuto otázku se pokusím v této kapitole odpovědět.

Devátá a desátá kapitola pak nastiňuje mechanismy udržení nových členů ve společenství sekty a církve. Tato kapitola je pokračováním předešlé kapitoly. Zde seznámím čtenáře s některými mechanismy praktikovanými sektami, jež mají udržet své členy uvnitř a pevně je svázat se společenstvím. Pokusím se odhalit, zdali některé mechanismy nepoužívá i církev, a jestli ano, tak které a jakou mají podobu.

Cílem práce nemělo být srovnávání sekt s protestantskými církvemi. Chtěl jsem pouze nalézt podobnosti, které jsou nám společné. Podrobně se na ně podívat, zhodnotit je a vyvodit důsledky. Protože křesťanská církev bez sebereflexe je zkosnatělá a duchovně mrtvá.

1. Náboženskost – Duchovnost

1.1. Je člověk „duchovní“ tvor

Abychom se mohli zabývat tématem týkajícího se sekt a nových náboženských proudů, musíme si nejprve položit otázku: „zda je člověk vůbec náboženský tvor?“ Na to nelze jednoznačně odpovědět, ale ten převažující názor je, že ano. Člověk, jako snad jediná živá bytost, se ptá po své existenci. Zajímá se o otázky svého pobytu zde na zemi. Hledá příčinu svého bytí. Proto můžeme říci, že člověk je náboženský. Nespokojí se s pouhým racionálním vysvětlením, které mu předkládají různé vědní obory. Nemůže se zbavit pocitu, že musí být ještě něco nad tím vším. A zde jsou ony první náznaky pátrání po duchovnu. To je také evidentně odpověď na to, zda je člověk „náboženský tvor.“

Připustíme-li tedy, že člověk je duchovní tvor, tak jak je to tedy s celým světem? Je i celý svět duchovní, anebo je to pouze člověk, díky svému myšlení. Existuje něco, jako posvátno a profánní? Zde uvedu pojetí známého religionisty Mircea Eliadeho, který rozděluje svět na dvě části. Na část posvátnou a profánní.

„Dalo by se říci, že dějiny náboženství, od těch nejprimitivnějších až po ta nejrozvinutější, jsou jakýmsi nahromaděním hierofanií, projevu posvátných skutečností. Od nejelementárnější hierofanie, jako je např. projev posvátného v nějakém předmětu, v kameni či stromu, až po nejvyšší hierofanii, jakou pro křesťana představuje vtělení Boha v Ježíši Kristu, neexistuje přerušení kontinuity. Je to stále též tajuplný akt: projev čehosi *'docela jiného'*,

skutečnosti, která nenáleží našemu světu, v předmětech, které tvoří nedílnou součást tohoto našeho *‘přirozeného’, ‘profánního’* světa.“¹

Důkazy o náboženských představách lidí sahají hluboko do minulosti. „První významné doklady pocházejí z období asi před 200 tisíci lety, kdy už pralidé nejen uctívali, ale i pohřbívali své mrtvé a rozvíjeli magické praktiky a pravěké kultury...“²

Z toho všeho lze usoudit, že člověk má, kromě racionální stránky i duchovní. Ta ho činí hledajícím a pátrajícím po smyslu vlastního bytí. Pomáhá mu se vyrovnávat se skutečnostmi, se kterými se setkává ve svém životě a nedokáže si je pouhou vědou vysvětlit.

1.2.Existuje něco jako „nenáboženský“ člověk?

Přesto se ale můžeme setkat s lidmi, kteří pocíťují nevoli, když se setkávají s určitými prvky posvátná. „Těžko se smiřuji se skutečností, že mohou existovat lidé, pro něž se posvátno projevuje v kamenech či stromech.“³ Taková to představa je pro ně cizí a nepříjemná. Přesto když se jich budeme ptát na některé zvyky, které dělají, mnohdy i nevědomky, přistihneme je, jak jsou náboženští a duchovní. Už třeba jen pouhé vstávání pravou nohou z postele, zaťukáním si na čelo nebo na dřevo, líbání se pod rozkvetlou jabloní, pátek třináctého a mnoho dalších rituálů, které mají svůj původ právě v náboženských obřadech.

---

¹ Mircea Eliade: Posvátné a profánní. Praha 2006. Přeložil Filip Karfík. str. 12.

² Sandra Sizer Frankielová: Křesťanství : cesta spásy. přel. Pavel Kolmačka. Praha : Prostor 1999 citace str. 7-8.)

³ Mircea Eliade: Posvátné a profánní. Praha 2006. Přeložil Filip Karfík. str. 13.

Tato negace Boha není již dnes nic výjimečného. V minulosti nám bylo předloženo hned několik různých pohledů, jak se zbavit duchovna a celého systému náboženství. To co se událo za poslední dvě století, nemá snad obdobu v lidské historii. Jen pro malou ukázkou: Feuerbach a jeho pojetí náboženství, jako lidské projekce. Jedinou cestou z této svízelné situace je pro člověka ateismus, protože jedině ten může vrátit člověku důstojnost a autenticitu. Po Feuerbachovi se na scéně objevuje Karel Marx, který chápe náboženství a pojem Boha jako produkt protestu proti nelidským poměrům lidského soužití ve světě. Jde u něho o ekonomicky zdůvodňovaný ateismus. Marx nazývá náboženství opiím lidstva. Dále je potřeba zmínit i Sigmunda Freuda, jenž je tvůrcem psychoanalýzy. Freud vidí v pojmu Boha a v náboženství iluzi. Víra je iluzí, protože prominentním faktorem v její motivaci je splnění svých přání a tužeb, bez návaznosti na skutečnou realitu.

Takto bych mohl ještě nějakou chvíli pokračovat, ale to není mým záměrem. Jen jsem chtěl poukázat, na to, jak musí být pro mnoho lidí obtížné se dívat na sekty a nové náboženské proudy s chápajícím pohledem. Proto další kapitolku budu věnovat právě onomu dialogu a přístupu k jiným duchovním proudům a myšlenkám.

1.3. Jakou půdu poskytuje Česká republika pro vznik nových náboženství?

Spiritualita má v životě jedince nezastupitelnou funkci, protože přítomnost nebo naopak nepřítomnost duchovního života formuje v neposlední řadě také charakter naší společnosti a má na ni zásadní vliv a hluboký dopad.

Pro lepší pochopení naší společnosti a jejího postoje, který zaujímá vůbec k duchovnu a k spiritualitě, mi poslouží výzkum, který provedla Nad'a

Rabiecová. V roce 2001 zpracovala diplomovou práci, která se zabývala tématem spirituality (tj. duchovního života) dospívající mládeže na území Těšínského Slezska. Je známo, že právě dospívající mládež je tou nejvíce ohroženou skupinou lidí, protože právě v tomto věku nejčastěji přicházejí na mysl otázky po vlastní existenci a smyslu života. Proto se domnívám, že tento výzkum má velkou váhu i pro pochopení, jakou živnou půdu poskytujeme pro vznik nových náboženských proudů.

„Ze všech dotazovaných respondentů se asi 43 % ztotožňuje s názorem ateismu. Každý třetí respondent věří určitým způsobem v existenci Boha. Každý pátý žák souhlasí s myšlenkou převtělování (reinkarnace). Křesťanskému názoru na poslední soud a vzkříšení mrtvých dává svůj hlas jen 7,4 % dotazovaných. Při hodnocení zájmu dospívajících o konkrétní duchovní zaměření jsem zjistila, že každý třetí žák by se rád zabýval magií nebo satanismem. V okruhu vědomostních a znalostních otázek souvisejících se spiritualitou docházíme k závěru, že každý třetí žák neumí vyjmenovat ani jedno z deseti Božích přikázání. Průměrné znalosti v tomto směru má 6,8 % všech respondentů. Celé Desatero zná 1,3 % tázaných. Že Ježíš Kristus má souvislost s křesťanstvím, neví každý čtvrtý žák a o tom, kdo je současný papež nebo kdo byl Jan Hus, nemá ponětí téměř 60 % všech žáků. Z hlediska základní znalostní orientace ukazují zjištěné výsledky na skutečnost neznalosti a sníženého zájmu o duchovní problematiku u dnešní dospívající mladé generace. O předmět „náboženská výchova“ mělo zájem 16% všech respondentů. V pátrání po smyslu života označilo 79,4 % všech respondentů svůj život za smysluplný.“⁴

---

⁴ Čtvrtletní časopis Zápas o duši. Vydává KS-CH. číslo 75, z roku 2003, článek od Nadě Rábiecová: *Výzkum spirituality u žáků základních škol a středních odborných učilišť ve Slezsku*. URL: http://hcjb.cz/Zapas_o_dusi/75/zodc7508.phtml

1.4. Přístup k jiným duchovním proudům – myšlenkám

Nechci nikomu vnučovat představu, zda je či není náboženský tvor, pouze jsem cítil potřebu začít takto ze široka, abych měl větší respekt před daným tématem, do kterého se hodlám pustit. Je jednoduché sklouznout po tak snadné cestě, jako je odsuzování a poměrování druhých podle vlastních měřítek.

Jak ale tedy přistupovat k tomu, co je nám neznámé a cizí? Jak se dívat na nové náboženské proudy? Jako asi jeden z nejvíce smířlivých přístupů je ta cesta, kterou se vydal katolický kněz Tomáš Halík. V knize *Prolínání světů*, uvádí příběh, kdy se potkal s jedním buddhistickým mnichem v Barmě, který se ho zeptal, zda nějaké náboženství také praktikuje, nebo je jenom studuje. Halík mu na to odpověděl „ve světě náboženství nejsem ‘outsider’, nýbrž ‘insider’, že z vlastní zkušenosti vím, co to znamená modlit se, oblékat posvátná roucha a sloužit bohoslužbu, protože jsem křesťan a katolický kněz.“⁵ Buddhistický mnich se přátelsky rozzářil a pravil: „To je, jako kdybyste hrál na jiný nástroj, než hraji já; ale ikdyž nehrajeme na stejný nástroj či ve stejném orchestru, oba máme rádi hudbu a můžeme si daleko lépe rozumět navzájem než s těmi, kteří nemají hudební sluch a žádné hudbě se nevěnují.“⁶

Tak tedy zkusme se zaposlouchat do melodie a nalézat společnou řeč a pochopení. Tato práce by měla především být o tom, co máme, my křesťané, společného se sektami a novými náboženskými proudy. Proto tento přístup bude zřejmě ten nejvhodnější.

---

⁵ Tomáš Halík: *Prolínání světů – ze života světových náboženství*. Praha 2006. citace str. 12.

⁶ Tomáš Halík: *Prolínání světů – ze života světových náboženství*. Praha 2006. citace str. 12.

2. Vymezení pojmu

2.1. Etymologie slova „sekta“

Etymologie slova nám nemusí vždy zcela objasnit význam, ale v tomto případě nám bude bližší pohled na toto slovo pomoci. Jak už to často bývá, nemůžeme si být zcela jistí, od kterého slova je tento výraz odvozen. V našem případě se však etymologové shodují na tom, že tento výraz se k nám dostal, do našich evropských jazyků z latinského slova *secta*, které bývá odvozováno od *sequor* (následují) nebo od *seco* (krájím, řežu, sekám.)

Zde se nám nabízí zcela evidentní vliv latinského překladu Bible. Protože ve Vulgátě (což je latinský překlad Bible) bývá v Novém Zákone toto slovo (*secta*) téměř vždy na místě původního řeckého αἵρεσις (*haireisis*.)

V celém Novém Zákone se tento výraz vyskytuje celkem devětkrát. Jsou to tyto případy: Skutky 5:17; 15:5; 24:5; 24:14; 26:5; 28:22; 1.Korintským 11:19; Galatským 5:20; 2.Petrova 2:1. Na všech těchto místech se nachází tvar αἵρεσις (*haireisis*.) Jeho překlad do latiny není však jednotný. Překládá se dvěma způsoby. Ten častější je latinským slovem *secta* a ten méně častý výraz je pouhý přepis řeckého slova αἵρεσις do latinky slovem *heresies*. Tento způsob je v těchto případech Skutky 5:17; 15:5 a 1.kor 11:19. Na všech devíti místech má toto slovo význam nějakého uskupení lidí, které má podivnou nauku, nebo falešné učení. Nemusí se ovšem vždy jednat o celou skupinu. Stejným výrazem je označen i jedinec, s odlišnou naukou, než tou, kterou zvěstují apoštolové.

2.1.1. Obecnější pohled na pojem „sekta“

Jak jsem již výše naznačil, tento pojem vzešel z církevního (křesťanského) prostředí. Ovšem samotný původ odlišování konkrétních skupin od většinou etablované a majoritní nauky, tu byl snad odnepaměti. Takže křesťanství si nemůže dělat absolutní nárok na užívání tohoto slova, ačkoliv díky jejímu zapříčinění máme tento konkrétní jev pojmenovaný.

Co to tedy ale „sekta“ je?

Čistě formálně je to člen, často ale spíše skupina lidí, kteří se odloučili od majoritní náboženské nauky. Nemusí jít zcela o naprosté odtrhnutí a zanevření na předešlou skupinu, ze které vzešla, spíše většinou jde o nové pojetí, o nový pohled, který nezapadá do většinového pojetí víry. To právě způsobí, že se toto nové učení samo vyčlení a odloučí se. Což má za následek vznik nového náboženství, které se v očích většinové náboženské skupiny chápáno, jako sekta.

Ovšem definici, že „sekty“ jsou skupiny, které se náboženskou praxí a učením od mateřské církve výrazně odlišují, má jednu zásadní chybu. „Toto hledisko však nelze použít k jednoznačnému kategorickému odlišení sekty a církve, zvláště, jedná-li se o náboženské skupiny synkretického typu, vycházející z mimokřesťanských tradic apod. Např. v kulturách, v nichž neexistuje dominantní nábožensko-mocenská struktura typu církve, nelze objektivně o sektách hovořit.“⁷

Běžně je však pojem sekta na západě používáno, jako heslo k označení skupin pokládáných za nebezpečné, které se prohřešují proti základním hodnotám liberálně demokratické společnosti. Takže jsou to skupiny, které

---

⁷ sestavil F. R. Hrabal: *Lexikon náboženských hnutí, sekt a duchovních společností*. Bratislava 1998.

jsou kvůli svému jednání vůči státu a nejenom vůči němu, ale i vůči jednotlivcům, viděny jako škodlivé a nebezpečné.

V sekularizované společnosti hraje často větší roli odpor vůči kulturní odlišnosti než odmítnutí z náboženských důvodů. „Česká společnost je nábožensky chladná a nepřiliš zvyklá na rovnoprávné soužití s jakýmikoli menšinami, je ovšem také náchylná k hysterickému nálepkování slovem 'sekta' všech neobvykle se projevujících náboženských skupin.“⁸

Slovo sekta se tedy používá v mnohých významech a také v mnohém zabarvení, ke vší škodě, často hanlivém. Přesto můžeme najít i jiné pohledy, než pouze negativní. „V latinské Americe se slovo sekta používá na všechny nekatolické církve, i když náleží k tradičním protestantským církvím. Zatímco v Japonsku jsou nová náboženství šintoistického nebo buddhistického původu nazývána 'sekty' aniž by byl tento výraz považován za pejorativní“⁹

2.1.2. Není to pouze klasifikace

Pojmy, jakými je slovo „sekta“ neslouží pouze klasifikací nějakého uskupení, ale spíše definují také vlastní vztah k této sektě. Přesněji: „definují vztah nynějšího většinového náboženství popř. většinové kultury k odštěpené organizované menšině. Definují také konkrétní chování vůči ní, ve smyslu distancování se a vymezení určitých hranic, za jistých okolností i pronásledování, nebo ve smyslu tolerování, přijetí, zapojení do dialogu, soužití a dobrého sousedství.“¹⁰

---

⁸ Vojtíšek: encyklopedie náboženských směrů v ČR. Portál 2004

⁹ Sestavil: Michael-Paul Gallagher: *Sekty a nová náboženská hnutí – dokumenty katolické církve 1986-1994*. přeložila Jana Gruberová 1997. parafráze str. 20-21.

¹⁰ sborník přednášek. *Sekty z pohledu církví v Evropě*. připravilo Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském. Praha 1998. citace str. 37.

2.1.3. Musíme být opatrní

Důkazem, že jsou etablované křesťanské církve stále živé, jsou jednotlivá hnutí působící uvnitř. Zde musíme být velice opatrní, aby se nám slovo sekta okamžitě nenabízelo k označování těchto pozitivních proudů uvnitř jednotlivých církví. Naučit se rozlišovat mezi prospěšným náboženským pluralismem a hnutím, které již není užitečné, ba spíše škodlivé a zasluhující si plné právo označení „sekta.“

2.1.4. Rozdíl mezi „sect“ a „cults“

Především díky dvou pánům R. Stark a W. Bainbridgem, můžeme pojem sekta trochu specifikovat. Tito dva pánové začali v anglicky mluvících zemích rozlišovat mezi „sect“ a „cults“ (v českém jazyce to nevynikne tak krásně, jako v angličtině, přesto to můžeme přeložit, jako *sekta a kult*) „ Sekty jsou uskupení, která ještě stojí v hlavním nábožensko kulturním proudu společnosti. Kulty se oproti tomu nacházejí mimo tento hlavní proud. Jsou buď importovány z vnějšku (jako indická hnutí guru a nová východoasijská náboženství) nebo představují náboženské inovace (např. scientologie a kulty UFO)... Slovo sekta tedy signalizuje náboženskou distanci, zatímco pojem kult vyjadřuje také odcizenost kulturní.“¹¹

Toto rozlišení mi připadá velice výstižně, přesto taky není dokonalé. Právě proto, že mnohé sekty vzniklé v konkrétní společnosti, mohou dospět k odlišným kulturním zvyklostem, aniž by je exportovaly odjinud. Proto se budu raději držet vžitého označení „sekta.“

---

¹¹ sborník přednášek. *Sekty z pohledu církví v Evropě*. připravilo Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském. Praha 1998. citace str. 39.)

2.2. Nové náboženské směry.

Již výše jsme si ukázali, že pojem „sekta“ není nejvhodnější, pro tak velkou škálu netradičních náboženských skupin. Proto mnozí religionisté používají i jiné termíny, jako např. „nekonvenční náboženství“, „vznikající náboženství“, „nenormativní náboženství“, „okrajová náboženská hnutí“, a nejčastěji pak „nová náboženská hnutí“ zkráceně pak „nová náboženství.“

K těmto novým označením se přechází hned z několika důvodů. Zaprvé, pojem „sekta“ je zatížený svým jednostranným používáním ve společnosti. Nejčastěji však v hanlivém a opovržlivém významu. Proto je lepší spíše od tohoto termínu upouštět, než ho vyzdvihovat.

A za druhé, pojem „nová náboženská hnutí“ lépe zachycuje, oč vlastně jde. Zeptáme-li se aktivního člena onoho nového náboženského hnutí, zdali se považuje více za sektu, nebo za nové náboženské hnutí, zcela jistě vždy dostaneme odpověď, která bude záporná vůči označení sekta a naopak velice vstřícná vůči označení nové náboženské hnutí.

2.2.1. „Nové“

Co myslíme tedy tím pojmem „nové“ náboženské hnutí? Proč vůbec říkáme, že je to nové hnutí, když v něm spatřujeme prvky, již nám známe z jiných náboženských systémů? Už tomu tak je, že vždy když se setkáme s něčím, co tu ještě nebylo, nebo co ještě neznáme, označíme to za něco „nového“. Jinak tomu není ani v těchto případech. Ovšem ta novost se spíše bude týkat jen některých prvků, v tomto novém náboženském hnutí, než jeho, jako celku. Pokud se ale spor mezi etablovanou církví a tímto novým proudem uvnitř vyostří, pak ovšem nezbývá nic jiného, než oddělení a zapříčinění tak vzniku, právě nového náboženského hnutí. To je jeden příklad vzniku, ovšem

jsou tady i jiné principy, jak může toto nové náboženské hnutí vzniknout. Nemusí se vůbec jednat o odklon od etablované církve, ale často může jít o synkrezi mnoha již známých duchovních proudů. Nebo také může jít o propojení rádooby vědy a náboženství (příklad scientologů...) Z toho vyplývá, že ta „novost“ může znamenat opravdu něco nového, co tu ještě nebylo, ale taktéž to může znamenat, nový pohled na staré vidění a tedy odtržení od tohoto starého již překonaného, právě díky tomuto úhlu pohledu.

Budeme-li spatřovat novost na pozadí „starého“ etablovaného náboženského systému, tak pokud je „stará“ cesta „spasení“ považována za příliš obtížnou a dlouhou, nabízí nové náboženské hnutí rychlejší a kratší cestu. A naopak, pokud je považována za příliš krátkou, rychlou a tím i lacinou, nové náboženské hnutí přináší možnost delší a náročnější cesty. Také pokud je „staré“ náboženství příliš transparentní, nabízí nové náboženské hnutí skryté a tajné významy a rozměry posvátných spisů. A jako poslední příklad snad uvedu, že pokud je „stará“ cesta opředena spekulacemi, nabízí nové náboženské hnutí velice jasnou vizi a perspektivu.¹²

2.2.2. Jak dlouho je nové?

Nové náboženské hnutí je ve společnosti „nové“, jen tak dlouho, dokud existuje napětí mezi ním a většinovou společností. Tedy, dokud je jeho základním postojem nesmiřitelný protest proti náboženskému životu společnosti a dokud je touto společností odmítáno. „Slovo ‚nový‘ tak nevyjadřuje pouze časový aspekt, ale v tomto významu se stává též synonymem pro ‚nezačleněný‘ či ‚neakceptovaný.‘ Z důvodu tohoto

---

¹² Zdeněk Vojtíšek: Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektářství. Brno 2005. parafráze str. 46.

fundamentálního postoje protestu se mezi nová náboženská hnutí zařazují např. naši současní svědkové Jehovovi navzdory tomu, že jejich organizace je u nás již téměř sto let stará.“¹³

Hovoříme-li dnes o nových náboženských hnutích, máme zpravidla na mysli hnutí, která vznikla a působila ve spojených státech od 60. let 20. století a která získala zájem naší veřejnosti v náboženský svobodném prostředí po roce 1989. „K těmto hnutím bývají přiřazena i starší hnutí, která se ovšem u nás zviditelnila právě až po roce 1989, a samozřejmě i hnutí mladší, některá dokonce vznikla přímo u nás. Počet skupin, které u nás působí a které mohou být označeny jako nová náboženská hnutí, jistě přesahuje stovku, ve spojených státech je to více než dva tisíc.“¹⁴

2.2.3. Nová alternativa

Je nutné si uvědomit, že v mnohých náboženských směrech nemá transcendentní skutečnost podobu osobního Boha, která je nám tak blízká v těchto zeměpisných končinách to především vlivem křesťanství. „Inspirací pro tyto proudy *nového věku* může být buddhismus nebo taoismus, které jsou náboženstvím, ale jde v nich spíše o neosobní Absolutno (Tao, budhovská přirozenost apod.). U nového proudu se někdy mluví o *náboženství bez Boha*, což však také může znamenat, že už nejde o nové alternativní náboženství, nýbrž o novou alternativu náboženství.“¹⁵

Můžeme tedy říci, že takto pojaté nové náboženství se odklání od záležitosti ležících mimo jednotlivce, jako např.: Boha, svaté texty,..., ale

---

¹³ Zdeněk Vojtíšek: Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektářství. Brno 2005. citace str. 46-47.)

¹⁴ Zdeněk Vojtíšek: Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět. Praha 2007. citace str. 16-17

¹⁵ Odilo Ivan Štampach: Náboženství v dialogu : kritické studie na pomezí religionistiky a teologie. Praha 1998. citace str. 142

naopak se přiklání k vlastní spiritualitě, která je zaměřen na vlastní „já“ a je osobní a vnitřní. To je příklad alternativní spirituality, která není svázána s žádnou náboženskou tradicí.

2.3. Církev

2.3.1. Etymologie slova církev.

Chceme-li pochopit a porozumět používání slova církev, je potřeba se podívat jakým způsobem se dostalo do naší mluvy.

Podíváme-li se na řecký výraz (eklésia), není to, výdobytek křesťanství, ale již starých Řeků. Tento výraz je odvozen od řeckého slova (kaleó), což znamená *volám*. Šlo tedy původně o svolání a následné shromáždění svobodných občanů městské obce – mužů, kteří měli právo volit a rozhodovat. Obecněji pak můžeme říci, že se tímto pojmem označovalo každé veřejné shromáždění.

Českým ekvivalentem slovu eklésia je slovo „církev.“ V tom je právě zvláštnost českého jazyka, protože jeho podkladem není řecké slovo (eklésia), ale přídavné slovo (kyriaké), což je od kořene slova „Pán“, takže zde „Páně.“ Přesněji pak ve spojení (kyriaké eklésia), což jest „Církev Páně.“ „Do češtiny bylo transportováno pravděpodobně přes starogermánské *kyriko* (dnešní německé: *Kirche*.) Ve staré češtině (ve tvaru *cierkev*) znamenalo kostel, především dřevěný... Význam se časem přesunul ze stavby na obec, která se v ní shromažďuje; a pro stavbu se prosadil výraz ‚kostel‘ z latinského *castellum* – pevnost.“¹⁶

---

¹⁶ Pavel Filipi: Církev a církve – kapitoly z ekumenické eklesiologie. Brno 2000. citace str. 10

2.3.2. Něco z historie

Samotný počátek, pomineme-li židovské kořeny, musíme spatřovat v okruhu Ježíšových učedníků. Jich se Ježíšova slova dotkla natolik, že po jeho smrti a vzkříšení a následném nanebevstoupení, šli a zvěštovali tuto radostnou zvěst. Záhy ale můžeme pozorovat, že se z tohoto poselství stává *eklézie* – církev, tedy instituce s nadosobní a neosobní strukturou, která se vznáší nad jednotlivcem. Takže již od poloviny druhého století můžeme nacházet pnutí a rozkoly v tomto novém Kristovském hnutí. Aby byla možná jednota, a vyloučení různých nově vnikajících bludných učeních, bylo zapotřebí jasně definovat, co je základem křesťanské víry. A právě z této rané doby máme hned několik křesťanských vyznání, z nichž jsou nejznámější „nikajsko-cařihradské vyznání“ (nicaeno-constantinopolitanum) a „apoštolské vyznání“ víry. Od této doby uplynulo několik staletí, o kterých hovoříme, jako o dějinách církve. Já tuto dobu ovšem přeskočím a v další kapitole představím výsledek této dlouhé doby – současnou protestantskou scénu v České republice.

2.3.3. Náboženské oprávnění pro vznik církve

Církev není stejná, jako kterýkoliv jiný spolek lidí scházejících se za určitým cílem. Společenství křesťanů nemůžeme srovnávat se skupinou pěstitelů růží nebo nadšenců pro houbaření... Církev má svůj základ v Ježíšových slovech. Svou legitimitu čerpá ze slov, které jsou zaznamenány v Matoušově evangeliu 18. kapitole 20. verši „*Neboť kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich.*“ Toto zaslíbení je tím nejsilnějším argumentem pro vznik křesťanského společenství. Tento základ je tedy stanoven, ale není již zcela jasné, jak má toto ‚scházení se‘ vypadat.

Jediná forma tohoto společně stráveného času, kterou známe, již nebyla vyřčena přímo z Ježíšových úst, ale má svůj původ až v prvotní církvi. Ta vystavěla církev na třech základních pilířích: zvěstování radostné zprávy o vzkříšeném Kristu, společném stolování - vysluhování svátosti a trávení společných chvil na modlitbách.¹⁷

Z toho je patné, že první křesťané tvořili komunity lidí. Někde větší jinde zas menší, ale podstatné je, že šlo o společenství. Často tato blízkost znamenala i faktické spolužití. Dozvídáme se také, že prodávali své majetky a výtěžek z prodeje dávali do společné „peněženky.“¹⁸ To předpokládá, komunitní způsob života, tzn. společenství lidí žijících pospolu. Dnes již tomu tak není. Každý máme vlastní bydlení a pouze se scházíme na místech tomu určených (kostel, modlitebna,...) Jedinou připomínkou tohoto prvotního způsobu života křesťanů můžeme spatřovat v různých řádech katolické církve. Tam dodnes žijí pospolu a všechno mají společné.

2.4.Současná scéna protestantských církví v České republice

Nejprve si ale musíme ujasnit, co se skrývá pod pojmem „protestantismus.“ Tímto pojmem zahrnujeme křesťanská společenství (církve), která přímo vzešla z evropské reformace 16. století nebo na ni nepřímou navázala. Toto označení má původ v „protestním prohlášení, které na říšském sněmu ve Špýru r. 1529 podaly stavy, hlásící se k reformaci.“¹⁹

V průběhu staletí však pojem protestantismus rozšířil své původní hranice a stal se souborným označením, zahrnujícím skoro všechny útvary západního křesťanství, které stojí mimo církev katolickou.

---

¹⁷ Bible: *Skutky 2, 44 – 47*

¹⁸ Bible: *Skutky 2, 45*

¹⁹ Pavel Filipi: *Historie, statistika, charakteristika křesťanských církví*. Brno 1998. citace str. 110.

Jelikož chci být ve své práci konkrétnější, tak se budu orientovat na českou scénu. V následujících podkapitolách představím, hlavní duchovní proudy protestantizmu²⁰, v České republice. Slova protestantizmu a evangelická církev jsou téměř synonymy a proto si je dovolím mnohdy záměrně nahrazovat.

2.4.1. Církev hlásající se k Luterství

Tou největší církví v naší republice hlásící se k tomuto proudu reformace je Slezská církev evangelická augsburského vyznání

Tato církev je i mým domovem a proto si dovolím ji začít, ačkoliv není tou nejpočetnější, co do počtu členů věřících v ČR.

Tato církev působí geograficky zejména na Těšínském Slezsku v Moravskoslezském kraji, tj. v severovýchodním cípu České republiky, na hranicích s Polskem a Slovenskem. Sdružuje zejména věřící české i polské národnosti a bohoslužby se ve většině sborů konají v obou jazycích.

Historicky i teologicky patří do rodiny tzv. protestantských církví vzešlých z reformace 16. století. Církev se hlásí k Augsburskému vyznání. Tento dovětek znamená, že se hlásí především k odkazu Lutherovy reformace. V 19 a 20 století byla tato církev velice ovlivněna pietismem, jehož charakter si uchovává i do dnešní doby.

Její zřízení je presbyterně synodní. Kdy základním kamenem je jednotlivý sbor, který volí své delegáty na povšechné shromáždění církve, jímž je synod. Ten je nejvyšším orgánem. Také má za úkol zvolit církevní radu, jíž předsedá biskup, který společně s celou radou má za úkol spravovat církev mezi jednotlivými synody.

---

²⁰ nebo také jinak řečeno evangelické církve

2.4.2. Bratrská jednota baptistů

Bratrská jednota baptistů, zkráceně Baptisté, je křesťanská reformační církev, která se vyznačuje kongregační strukturou. Každý baptistický sbor je samostatný a každý člen může zasahovat do sborových záležitostí. Jednotlivé sbory jsou sdruženy do jednot a do kontinentálních seskupení a Světového svazu baptistů. Název „baptisté“ má svůj původ v řeckém slově označujícím „ponoření“ neboli křest.

Čeští baptisté se i svým názvem hlásí k odkazu staré Jednoty bratrské, založené roku 1457 ve východočeské vesnici Kunvald. Na konci 16. století přeložili a vydali čeští bratři Kralickou bibli, která přispěla k zachování českého jazyka. Jednou z nejvýraznějších osobností staré Jednoty byl její poslední biskup Jan Amos Komenský. Její nový rozkvět nastal v Čechách počátkem 20. století, kdy bylo ustaveno sdružení baptistických sborů s názvem Bratrská jednota Chelčického. Další rozkvět nastal po druhé světové válce, kdy se do vlasti vrátilo mnoho emigrantů a vytvářelo nové sbory ve vysídlených Sudetech.

Název církve byl později, počátkem 50. let, pozměněn na Bratrskou jednotu baptistů. Roku 1994 došlo k rozdělení BJB na dvě organizačně samostatné Jednoty - v České republice a ve Slovenské republice.

S ostatními křesťanskými církvemi sdílejí baptisté tzv. apoštolské vyznání. Jako členové sboru mohou být přijati pouze ti, kdo prožili „znovuzrození z Ducha Svatého“ a vyznávají svou víru před sborem.

2.4.3. Církev bratrská

Církev bratrská je reformovaná a evangelikální církev, která vznikla roku 1892 sloučením Svobodné evangelické církve české (založena 1868) a

Svobodné reformované církve (založena 1880). Působí v České republice a na Slovensku.

Po roce 1918 církve odmítla z věroučných důvodů sloučení se vznikající Českobratrskou církví evangelickou a novým jménem ‚Jednota českobratrská‘ se přihlásila k duchovnímu dědictví původní Jednoty bratrské. Po nástupu komunistů byly v roce 1951 k církvi připojeny sbory slovenského spolku Modrý kříž a také spolku Rozhodných křesťanů na Těšínsku s převládající polskou národností. Kvůli připojení těchto nečeských sborů přijala církve 1967 své současné jméno Církve bratrská.

Církve bratrská je větví křesťanské církve navazující na českou i světovou reformaci.

Organizačně se církve člení na sbory, které mají značnou míru autonomie. Obecně závazné dokumenty vydává celocírkevní Konference kazatelů a zástupců sborů, která též volí na čtyři roky sedmičlennou Radu církve bratrské – svůj výkonný orgán. V čele Rady stojí předseda a tajemník, kteří ji reprezentují navenek.

2.4.4. Církve československá husitská

Církve československá husitská, do roku 1971 pouze Církve československá, nyní CČSH. Jde původně o specificky českou národní církve, jejíž působení je omezeno prakticky jen na dnešní Českou a slovenskou republiku.

Nauka církve vychází ze závěrů radikální části české katolické moderny vedené Karlem Farským a dalšími katolickými duchovními, kteří se na přelomu let 1919 a 1920 odštěpili od římskokatolické církve.

Je postavena na zásadách presbyterních s prvky episkopálními. V čele Církve československé husitské stojí patriarcha a Ústřední rada. Na diecézní

úrovni je představitelem biskup, který diecézi spravuje spolu s Diecézní radou. V čele sboru stojí farář nebo administrátor a Rada starších. Na každé úrovni správy jsou tedy rovnoměrně zastoupeni duchovní a laici.

2.4.5. Českobratrská církev evangelická

Českobratrská církev evangelická (ČCE), je největší protestantskou církví v České republice.

ČCE se hlásí do společenství reformačních církví, augsburského i helvetského vyznání, povolené v našich zemích tolerančním patentem v roce 1781. Taktéž ale navazuje na tradice České reformace, na hnutí husitské, církve podobojí i Jednotu bratrskou.

Tyto dvě církve, církve augsburského a církve helvetského vyznání, se sloučily roku 1918 v církev jedinou, která přijala jméno Českobratrská církev evangelická.

Základní bohoslužebnou i správní jednotkou Českobratrské církve evangelické je farní sbor. Sbor spravuje ordinovaný farář spolu s kurátorem sboru a dalšími presbytery.

Nejvyšším zákonodárným shromážděním církve je Synod, do kterého jsou demokraticky voleni zástupci jednotlivých sborů a seniorátů. Synod volí na šestileté období šestičlennou synodní radu.

Nejvyšším správním orgánem Českobratrské církve evangelické je synodní rada. Provádí usnesení synodu a vyhláší církevní zřízení a řády. Je odpovědná za řádný chod Ústřední církevní kanceláře.

2.4.6. Letniční, evangelikální a charismatické církve

Do této poslední skupiny zařadím všechny zbývající křesťanské církve, které se u nás vyskytují, protože nesou podobné základní rysy. Největší důraz je kladen na samostatnost jednotlivých sborů, jejich naprostou autonomii a soběstačnost. Přestože se často sdružují do větších celků (jako například federací), nemají tyto formy normativní a výkonný charakter pro jednotlivá společenství.

Tyto církve se dělí do dvou základních skupin, na letniční a evangelikální církve. Určit která církev kam patří je velice obtížné, protože i toto samotné rozdělení je jen formální. V jednoduchosti však můžeme říci, že pouze jen Apoštolská církev patří mezi letniční církve, pro svůj důraz na letnice a z toho vyplývající mluvení v jazycích atd. Taktéž asi jako jediní se sdružují do nadnárodních, celosvětových sdružení, která sice nemají rozhodující pravomoc, jež by určovala směr církve, přesto je zde veden dialog.

Oproti tomu evangelikální církve se nesdružují do nadnárodních celků, a jestli ano, tak jen velice zřídka. Jejich hlavním znakem je charismatičnost. Zde můžeme zařadit Křesťanské společenství; církev živého Boha; Jednotu bratrskou; Křesťanské sbory.

Dávat do jedné skupiny křesťanské společenství s Křesťanskými sbory může vypadat velice troufalé, protože projevy zbožnosti a liturgie jsou u obou církví naprosto odlišné. Přesto důraz na samostatnost konkrétního sboru a charismatičnost jednotlivých členů je tak typická pro obě tyto církve.

2.4.7. Ekumenická rada církví

Tuto roztržičnost křesťanských tradic se pokouší překonat ekumenické hnutí, které v posledních letech nabralo na své síle. Výrazem této snahy o sblížení církví v České republice je práce *Ekumenické rady církví*. Tato organizace je spolu s Českou biskupskou konferencí (vrcholným orgánem římskokatolické církve) považována za důvěryhodnou reprezentantku křesťanství u nás.

Jejími členy jsou: Českobratrská církev evangelická, Církev československá husitská, Slezská církev evangelická a. v., Evangelická církev metodistická, Bratrská jednota baptistů, Jednota bratrská, Církev bratrská, Pravoslavná církev v českých zemích, Starokatolická církev v ČR, Evangelická církev a. v. v ČR, Apoštolská církev.²¹

Přidruženými církvemi jsou Armáda spásy a Česká biskupská konference, která reprezentuje římskokatolickou církev.²²

Statut pozorovatele Ekumenické rady církví má Církev adventistů sedmého dne a Federace židovských obcí v ČR.²³

---

²¹ Oficiální stránky ERC URL: <http://www.ekumenickarada.cz> citace je ze sekce „kdo jsme“ a oddílu „Členské církve, církev přidružená a pozorovatelé“ 1. 4. 2011

²² tamtéž

²³ tamtéž

3. Duchovní učitel – Guru

Budeme-li etymologicky pátrat po původu slova „guru,“ musíme se ohlédnout směrem na východ. Pojem guru zřejmě pochází ze sanskrtského slovního kořenu *gri* ("vzývat" nebo "prosit") a má určitý vztah i ke slovnímu kořenu *gur* ("povznést" nebo "snažit se"). V bráhmanském náboženství označuje duchovního učitele. Guru je tedy osoba, která přivádí své posluchače na cestu božího zjevení. Slovy i názorně vlastním životem, ukazuje jak po této nelehké cestě jít a co dělat, aby ten, který se už jednou vydal na tuto cestu, nezabloudil nebo nesešel z cesty. Proto je guru vážená a uctívaná osobnost.

Já ale budu v této práci používat tento pojem v částečně odlišném pojetí. Guru zde bude prvořadě znamenat charismatického vůdce sektářské skupiny, aniž by toto charisma bylo založeno na hodnotě či na legitimitě původu, který si dotyčný osobuje.²⁴

3.1. Východní pohled na Guru

Pro východ je duchovní vůdce běžná záležitost. Tento člověk svému žáku objasňuje smysl a cíl života, vede ho k realizování sebe sama, svého pravého já a upozorňuje ho na všechny překážky a úskalí duchovní cesty. Přesto i pod vedením gurua musí po této cestě projít každý sám. Proto se naskýtá základní otázka, zda je vůbec tento duchovní vůdce zapotřebí. Je-li jeho přítomnost nezbytná pro duchovní osvícení.

Na tuto otázku lze odpovědět takto: „Když člověk přichází do cizího města a hledá nějakou ulici, může to udělat dvojím způsobem. Buď pobíhá z jedné ulice do druhé, dokud nenalezne tu pravou, což při troše smůly bývá

---

²⁴ Jean-Marie Abgrall. *Mechanismus sekt.* přeložila Milada Hanáková. Praha 2000. parafráze str. 45.

většinou až ta poslední. Nebo požádá o radu někoho z domácích obyvatel, který mu ukáže nejkratší cestu. V duchovní oblasti je takovým domácím člověkem guru, neboť zde zná všechny cesty. Kromě toho nás svaté spisy ujišťují, že od určitého bodu vývoje se stává guruem vlastní duše člověka a v plném rozsahu přebírá vedení.“²⁵

Poslušnost guruovi nemá smyslu, pokud je tato poslušnost vynucená a odporuje tak vlastní vůli adepta. „Když má člověk ke guruovi správný vztah, vyvěrá poslušnost z důvěry a lásky. V zásadě je potřebná, protože adept některé pokyny a návody zpočátku nemůže vlastním rozumem chápat.“²⁶

3.2.Charismatická osobnost

Pod pojmem charismatický si vybavíme především osobu se zvláštní schopnosti vést lidi a strhávat jejich pozornost na sebe. Posuzovat „charisma“ někoho druhého je velice obtížné. Neumíme to zcela racionálně vysvětlit. Jediné na čem se opravdu shodneme, je jaký to má dopad na nás: je nám s dotyčným příjemně a vnitřně nás to naplňuje.

Charisma musí z člověka vyzařovat, buď ho máte, nebo naopak. Díky naší lidské rozmanitosti, jsme každý člověk trochu jiný. Proto také v této rozmanitosti jsou nám někteří lidé bližší, a jiní zase vzdálenější. Obdobně je tomu i s charismem. U někoho jej nalézáme a u druhého se jej nemůžeme dopátrat. Problém se skrývá v onom rozlišování. Osobu, kterou já považuji za charismatickou, nemusí stejně vnímat i můj soused či kolega. Není jeden prototyp charismatické osobnosti, který by byl stejný pro všechny lidi. Ačkoli

---

²⁵ Filipský Jan; Liščák Vladimír; Heroldová Helena; Kolmaš Josef; Vavroušková Stanislava. *Lexikon východních moudrostí - Buddhismus hinduismus taoismus zen.* přeložil kolektiv autorů. Olomouc 1996.

²⁶ Tamtéž

jsou zde určitá kritéria, která napomáhají rozpoznat v druhém charismatickou osobu, přesto nejsou měřitelná a fixně daná.

Všichni vůdcové jakýchkoliv uskupení lidí staví na svém šarmu a charismatu. Podobně tomu je i v sektách a nových náboženských proudech. Vůdce se snaží vypadat co nejlépe v očích svých stoupenců a to s sebou přináší i určité charisma, které oslovuje a zároveň přitahuje pozornost.

3.3.Charisma nebo charismatizování

Podíváme-li se na tento problém z pohledu sociologie, zjistíme, že vůdcovské charisma, není ani tak záležitostí osobnostní, jako spíše důsledkem vztahu. Nejde tudíž především o údajné nebo snad i skutečné mimořádné vlastnosti vůdce, nýbrž o ochotu jeho stoupenců mu mimořádné schopnosti připisovat. „Proto také spíše než o charismatické raději hovoříme o charismatizované osobnosti, tedy o osobnosti, již jsou přisuzovány nadpřirozené kvality.“²⁷

Tento proces charismatizace nastává tehdy, když budoucí vůdce projeví schopnost vystihnout potřeby některých lidí a poskytnout jim ideu, jež by na tyto potřeby odpovídala.

To ale striktně neplatí jen pro náboženské skupiny, ale je to mnohem obecnější proces. Taktéž můžeme mluvit o charismatizaci světových vůdců, sportovců či kohokoliv jiného.

Svízel je v tom, že pokud je jednou tento proces v pohybu, je těžké ho zastavit. Je-li jednou vůdce charismatizován, může se okruh jeho stoupenců rozšiřovat už nikoliv přímým kontaktem s ním, ale učením se od jiných stoupenců, jak rozpoznávat a uznávat charisma vůdce. Tak se stává, že noví

---

²⁷ Zdeněk Vojtíšek: Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět. Praha 2007. citace str. 64.

stoupenci charismatizují svého vůdce nikoli proto, že by se sami přesvědčili o jeho „mimořádných“ schopnostech, nýbrž proto, že se této charismatizaci ve skupině naučili.²⁸

Tímto „vyvýšením svého vůdce a zdůrazňováním jeho mimořádných kvalit se mění i vědomí vlastního postavení stoupců: vzrůstá jejich důležitost, na významu nabývá i jejich poslání a odlesk vůdcových schopností dopadá i na ně.“²⁹

3.4.Pravda a lež

Na rozlišování mezi pravdou a lží se může podílet pouze ten, který není vtažen do víru sekty. Prvořadým úkolem každého gurua je zmást a zmanipulovat své členy natolik, aby již nebyli schopni této zásadní schopnosti. Proto budeme-li se snažit být nezaujatí a schraňovat fakta, musíme se připravit na odpor, který nám bude kladen ze strany stoupců daného nového náboženského proudu.

Proto, aby se guru stal úspěšný, musí přijít na trh s novou a neotřelou myšlenkou, která bude překračovat meze skutečnosti a banality. Jen to je cesta, jak uspět. Není tedy divu, že se můžeme sekat mnohdy s naprosto neuvěřitelnými koncepty a příběhy, které jen dokládají touhu lidí po nevšednosti a mimořádnosti.³⁰

---

²⁸ Zdeněk Vojtíšek: Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět. Praha 2007. citace str. 66.

²⁹ Tamtéž str. 66.

³⁰ Kolik je jen různých skupinek zabývajících se kosmickými událostmi, Ufologií a podobnými nevysvětlitelnými úkazy na nebi i na zemi. Př. Vesmírní lidé URL: <http://www.vesmirmi-lide.cz>; společnost přátel UFO URL. <http://spu.svetu.cz>,...

3.5. Guruův životopis

Taková banální věc, jakou je životopis, nám může být jasným vodítkem ukazujícím na pravdivost, nebo falešnost guru. Bude-li se skutečná a doložitelná fakticita rozcházet s tvrzením guru, je to jasným znamením vědomé lži. To je ovšem chyba, které se zkušený manipulátor nedopouští. Spíše se setkáváme s tím, že mezi skutečným životopisem a tím, který znají jeho stoupenci, či veřejnost, není žádný zdánlivý nesoulad. Guru neustále vytváří legendy, jenž propojují jeho život s historií dané skupiny.

Taktéž za množstvím prestižních ocenění a vymyšlených diplomů se skrývá profesionální a společenský neúspěch. Hluchá místa v životopisech jsou často zaplněna údajnou dobou strávenou tu či onde, kde guru dospěl toho či onoho stupně poznání.³¹

Z těchto titulů a diplomů a dosaženého vzdělání, ať je již skutečné si smyšlené, lze vyvozovat pouze zaměření daného guru. O co mu jde, kam chce směřovat, čím chce ohromit své stoupence. Bude-li se guru například honosit několika diplomy z chemie či aplikované chemie, máme právo se obávat o své zdraví. Může to být pro nás signál, že tento nový náboženský proud nebude asi zcela neškodný, až guru dosáhne dostatečné základny a s tím spojeného uspokojivého finančního zázemí pro své experimenty.³²

Podíváme-li se na dětství, často se setkáme s řadou pohádek a neuvěřitelných historek. Nemusí tomu tak být ale pokaždé. Někteří guruové se skutečnými guru teprve stávají (často až v dospělosti) jiní se jako guruové již rodí. A právě u těchto se setkáváme s mnohými prapodivnými příběhy líčícími jejich zázračné počety a narození, následně pak doba dospívání je taktéž

---

³¹ Barbara Buchnerová. Co máme vědět o sektách. přeložil Miloslav Krečmer. Praha 1999. parafráze str. 74-75.

³² Jako příklad uvedu sarinový útok na Tokijské metro, který spáchala sekta Óm Šinrikjó dne 20. 3. 1995. Následky: 12 mrtvých a 5.000 zraněných z toho 50 velmi vážně. Po dobytí jeho pevnosti se zjistilo, že v útrobách budovy, měl výrobní na smrtelný plyn sarin.

prodchnuta nejednou dech vyražející historkou. Toto vše, jen aby byla tato prázdná doba něčím zaplněna a guru neztratil nic na své výjimečnosti, v případě že jsou např. desátým vtělením Kršny nebo když váš rodokmen sahá hluboko do minulosti k nějaké významné postavě, která hraje důležitou roli v daném novém duchovním proudu. Má to však jednu malou vadu. Model zázračně již narozeného guru není pro jeho stoupence dostatečným lákadlem, neboť jim nedává žádnou naději, že by se jim mohlo přihodit něco srovnatelného s jejich mistrem.

Tento problém „co s dětstvím či zvláštním narozením“ odpadá v případě, že se guru stane vyvoleným až v dospělosti na základě nějakého prožitku či setkání s „pravdou“ či „novým poznáním.“ Jeho fabulace a zkreslování vlastního životopisu se začíná odehrávat až od tohoto okamžiku.

Lidové tvrzení, že lidé hlásající se k nějakému novému náboženskému proudu jsou zralí pro bláznec, může být pravdivé v případě jejich guru. V minulosti se již objevilo několik guruů, kteří byli hospitalizováni na psychiatrických léčebnách dříve, než se stali již zmiňovanými vůdci nějakého toho nového náboženského proudu. „Tyto skutečnosti jsou ale velice pečlivě střeženy a tajeny, aby nemohly guru zdiskreditovat. Proto je životně nutné zkrášlit životní příběh a zachovávat jeho skutečné prvky, které by mohly poškodit jeho obraz, v naprosté tajnosti.“³³

3.6.Potřeba moci

Potřeba vládnout druhým, mít nad nimi moc, je snad ukrytá v každém z nás. Proto není divu, že tuto vlastnost nepostrádá žádný guru. Vůdci sekt nemohou existovat bez svých věřících. To jenom díky nim se naplňuje jejich potřeba ovládat druhé, bez nich to nejde. Tato touha po moci se může vyvinout

---

³³ Jean-Marie Abgrall. *Mechanismus sekt.* přeložila Milada Hanáková. Praha 2000. parafráze str. 56.

v nekonečně se opakující cyklus. Čím víc moci vůdce má, tím víc ji chce. K tomu může posloužit i jedna z osvědčených praktik, kdy guru dokonce rozdělí své společenství na menší skupiny, které připomínají rodinu. V tomto úzkém kruhu se nechává guru nazývat „Otcem nebo Matkou“ a podněcuje tak ve svých věřících sourozeneckou žárlivost a soutěživost. Takto motivovaní členové se z vlastní vůle vybičovávají k větším výkonům, jen aby uspokojili a obdrželi pochvalu od svého duchovního „Otce.“ Tímto promyšleným tahem guru si naprosto zotročí své věřící a muže s nimi manipulovat dle svých potřeb. To ho také naplňuje tolik touženým pocitem důležitosti a moci s tím spojenou.³⁴

3.7.Guru – žena

Tak jak to známe z vlastních domovů, žena je často ta, bez které by běžná domácnost ani nemohla normálně fungovat. Je to ten tichý element, který vše spojuje a dává nám všem pocit klidu a porozumění. Proto se také nesetkáváme příliš často s tím, že by žena byla tou vůdčí osobou v nějakém společenství. Tato role je jaksi předurčena mužům, kvůli jejich vrozené soutěživosti a vrozenému pudu vůdcovství. To ale neznamená, že ženy toto také v sobě nemají. Skutečnost, je taková, že se ženy od mužů ani v tomto ohledu příliš neliší, ale častěji ženu najdeme v pozadí, jako šedou eminenci, která sice navenek není tou, která je reprezentativní a vůdčí osobou, ale přesto hýbe celým společenství.

Pokud se už setkáme s novou náboženskou skupinou, kde je vůdčí postavou žena, jedná se spíše o hnutí, která jsou vystavěna na rodinném charakteru vedení. Žena je ta, která udržuje teplo domova a to je ta skutečnost,

---

³⁴ Kay Marie Porterfieldová: *O sektách*. přeložila Markéta Bidlová. Praha 1997. parafráze str. 108.

kteřou tyto nové náboženské skupiny, právě reprezentují. Především pocit hřejivé domácnosti. Taková to společenství jsou typická svými stoupeni. Jsou to lidé, kteří v mládí často nezažili pocit hřejivého domova. Podvědomě se pak cítí v této skupině lidí příjemně.

3.8. Rozdělení guruů do skupin

Jako nejvhodnější mne připadá rozdělení guruů do čtyř skupin

1. Guruové, kteří se reprezentují jako myslitelé, učitel v ušlechtilém slova smyslu. Jejich učení není snůškou pomatenosti, ale vybízí člověka k hlubší sebereflexi, či zkoumání sebe sama. To ovšem neznamená, že by se mysl takového gura nemohla zabloudit do vod fantazie a pochybné ideologie
2. To jsou prvoplánoví podvodníci, kteří zakládají nové náb. hnutí s jasnou myšlenkou, jak zmanipulovat své následovníky k vlastnímu sebe sama obohacení. Tito guruové nabízejí své služby jako produkty, za které se musí draze platit. Koncept tohoto náb. proudu je již většinou předem prvoplánově pečlivě připraven, a je upravován podle potřeby.³⁵

---

³⁵ Jako jeden příklad za všechny zde uvedu Scientologickou církev. Založil ji Lafayette Ron Hubbard (1911-1986) Vypracoval metodu, která má skřze pohovory s vyškolenými specialisty hnutí odstraňovat tzv. engramy, tj. nevědomá traumata z tohoto i minulých životů, která jsou ukřta v naší tzv. reaktivní mysli, a tím osvobodit naši analytickou mysl, což povede i k odstranění mnoha psychosomatických poruch. Tak se po mnoha hodinách placených pohovorů můžeme stát očištěnými (clear) a můžeme směřovat k proměně v operujícího thetana, šťastnou, absolutně svobodnou a traumaty nezatíženou bytost. Samozřejmostí je, že první kurzy jsou zadarmo nebo jen za nízký poplatek, ovšem postupně se ceny zvedají až do mnohatisícových částek. – (S. Bley, M. Burkart, K. Feiereis, K. Funke, a další Malý slovník sekt – sekty a nová náboženská hnutí v kontextu tradičních církví. Karmelitánské nakladatelství 1998. heslo: *Scientologie str. 104-106*)

3. Do této třetí skupiny patří guruové, které bychom mohli označit, jako opravdu duševně choré. Nejčastěji to bývají lidé, kteří by se měli léčit, ze svých paranoii či delirií atd. Často u těchto guru nacházíme mnohé halucinace, a jiné duševní poruchy. Když ale toto vše zabalíme do mystického hábitu, vznikne z toho přesvědčivá ideologie podložená osobní přesvědčeností gurua. On sám tomu věří a jeho úloha herce je naprosto autentická.

4. Guru, jenž se zamotal do sítě svých lží. Je v této síti udržován svými stoupenci a ztrácí tak postupně schopnost odlišovat pravdu od nepravdy, skutečnost od fikce. Nakonec splyne s vymyšlenou postavou a pomalu sklouzne do zmatku a pomatenosti mysli. Jednoduše řečeno, připojí se k fikci, kterou si sám vybudoval. Toto může vyústit až k chorobě označovanou psychiatry, jako parafrenické vnímání světa – paranoidní psychóza.³⁶

---

³⁶ *parafrenie – duševní onemocnění s často složitě utvářeným systémem bludů se zachovanou schopností adaptace a komunikace s reálným světem např. na rozdíl od rozvinuté paranoidní schizofrenie // velký lékařský slovník - <http://lekarske.slovníky.cz/pojem/parafrenie/>*

4. Duchovní učitel - Farář

4.1. Obecná historie

V raně křesťanských obcích neexistovalo žádné duchovenstvo.³⁷ Postupně se začal zvyšovat počet věřících a křesťanství se stalo státním náboženstvím Římské říše. Církevní hierarchie zahrnovala tři hlavní stupně: episkopát (biskupové), presbyteriát (kněží) a diakonát (jáhnové). Při zachování tohoto rozdělení prohlásil katolicismus v pozdější době římského biskupa za nejvyšší osobu v církevní hierarchii (papež) a vytvořil titul kardinála, který zaujímá v hierarchickém žebříčku druhý stupeň po papeži. Z těchto kardinálů je také papež volen. Pravoslavní naproti tomu prohlásilo za hlavu každé autonomní (autokefální) církve patriarchu a zavedlo stupeň metropolity.

Do tohoto uspořádaného řádu přinesla až reformace nový vítr. Ta změnila postavení duchovenstva ve společnosti. Protože většina protestantských směrů vzešlých z reformace vyhlásila zásadu „všeobecného kněžství.“ Toto nové chápání kněžství znamenalo přenesení mnoha pravomocí, které náležely pouze kněžím i na obyčejný věřící lid. Nebudme však bláhoví a nemysleme si, že veškerá odpovědnost byla přetransformována na věřící lid sedící pod kazatelnou. Mnohé z pravomocí zůstaly ordinovaným kněžím, protože jen ti mohli zaručit řádné vysluhování svátostí. Věřícímu lidu byla tímto krokem nabídnuta větší účast na společném vedení místního společenství a potažmo tak i celé církve. O tom jaké druhy vedení církve máme, budu pojednávat až v pozdější kapitole.

---

³⁷ Ve smyslu jak ho známe z dnešní doby

4.2.Pojem Farář

Protestantské církve nejsou jednotné v užívání pojmu farář. Proto se můžeme setkat hned s několika jinými označeními, jako „kazatel; pastor; kněz; duchovní; starší;...“

4.3.Povinnosti faráře jsou zejména tyto:

Zvěstovat Boží slovo a vysluhovat svátosti podle příslušné konfese, nebo vyznání, ke které se hlásí. Vykonyvat služby Boží (myšleno společná shromáždění, běžně se konající v neděli a jiné dny.) Svědomitě vykonávat pastorační činnost mezi členy sboru všech věkových kategorií. Připravovat uchazeče ke křtu. Vést sborovou administrativu a vše s tím spojené. Toto je ta nejzákladnější osnova práce, kterou farář běžně musí naplňovat.

Často ale záleží na konkrétním sboru, jaké další požadavky očekává od svého faráře. Mnohdy jsou dokonce i písemně sepsány, jindy platí a jsou vyžadovány, aniž by měly písemnou podobu. Důležitou roli zde hraje i okruh starších zboru, který je ve vedoucích pozicích a řídí běžný chod sboru. Každý farář při nástupu na sbor podepisuje pracovní smlouvu, jako každý jiný zaměstnanec. A zde záleží už jen na církevním zřízení nebo na konkrétním sboru, jakou náplň práce vloží do této smlouvy.

Ovšem skutečnost je pak taková, že mimo takto definované povinnosti, se najde ještě mnoho jiné práce, kterou farář často vykonává nad rámec svých povinností a mnohdy i ve svém osobním volnu.

4.4. Farářův životopis

Jak jsem se již dříve zmínil, životopis nám může poskytnout mnohé informace, potřebné k pochopení každé jednotlivé osoby. Úsloví „řekni mi, co čteš, a já ti řeknu, jaký člověk jsi“ lze zcela jistě transformovat i do „řekni mi, jaký životní příběh máš za sebou, a já ti povím, jaký člověk jsi.“ I farář má svůj životní příběh, který ho přivedl až k tomuto povolání.

Zde poukážu na mnohé rozdíly mezi farářem a guruem a k velké lítosti i na shodné prvky, kterých by se měl každý farář vyvarovat.

4.4.1. Zázračné zrození

V dnešní době, kdy úmrtnost novorozeňat při porodu je naprosto nepatrná, díky vědecko-lékařskému pokroku, nelze již tvrdit, že něčí zrození bylo zázrak. Ano, každé narození dítěte je veliký zázrak, protože život je obrovský dar, ale nemůžeme zde mluvit o transcendentálním (nadpřirozeným) úkazu, který by se vymykal z normálního cyklu rození dětí. Proto také žádný farář, ačkoli zastává postoj, že rození dětí je něco neobyčejného a je to veliký Boží dar, netvrdí o své osobě, že přišel na tento svět, jako inkarnace nějakého boha, nebo že byl zplozen božským principem atd. V tomto se každý duchovní staví do stejné roviny s obyčejným lidem a nenárokuje si žádné magické schopnosti spojené už s jeho samotným zrozením.

4.4.2. Životní příběh

Každý životní příběh je unikát, a proto je také každý člověk odlišný od svého druha. U mnohých farářů shledáváme jejich životní cestu jakoby předem

danou a ničím nás zvlášť nešokuje. To, kdy již v dospívajícím věku se mladý chlapec či dívka rozhodne pro farářské povolání, a cíleně za tímto jde. Po maturitě se přihlásí na vysokou teologickou školu, po absolvování hned nastoupí do služeb církve a až do svých šedin slouží, jak nejlépe umí. Oproti tomu jsou tu i faráři, kteří se pro práci duchovního rozhodli až v pozdním věku. Mají za sebou často velice pestrý život a pro mnohé posluchače pod kazatelnu jsou přitažlivější a naopak.

U duchovního v křesťanské církvi nenacházíme legendy, které by ho opravňovaly k výkonu jeho povolání. Nesetkáváme se s příběhy, že by například dva roky putoval někde po Indii, Nepálu a jiných duchovně nabitých místech. Nenalzáme takzvaná hluchá místa v životopisu, která by nešla fakticky doložit. To a mnohé jiné ovšem u Gurua můžeme nalézat a skoro by to bylo až podezřelé, kdyby tomu tak nebylo.

Rozhodnutí se pro farářskou práci je vždy vystavěno na dvou momentech. Na rozumovém zdůvodnění a zadruhé na „Deus invocatio“ Božím povolání (zavolání). Jedná se tedy o souhru mysli a Božího povolání k této službě. Chybí-li právě tento druhý rozměr, je to na práci duchovního poznat. To je ale také moment, který i mnozí guruové zdůrazňují, že i oni prožili božské povolání ke své službě. Křesťana to může provokovat, ale nic s tím nenadělá, protože „Deus invocatio“ je osobní a niterné povolání, které nelze uchopit vědeckotechnickou metodou a tudíž nelze guruovi vyvrátit jeho tvrzení.

Rozhodující a zásadní rozdíl je v tom, že toto „Boží povolání“ může zažít i každý křesťan, který se bude rozhodovat o svém budoucím zaměstnání. Stejně jako farář může i lékař, prodavačka či sociální pracovník zažít Boží oslovení, které ho ujistí o správnosti volby jeho povolání. Není to tedy fenomén, který by se týkal pouze duchovní práce, jak je tomu v případě gurua.

On musí zastávat výlučnost, protože kdyby ji nehájil, pak by ho mohl kdokoliv jiný nahradit.

4.4.3. Dosažené vzdělání

V tomto bodě se duchovní pracující v křesťanské církvi zásadně liší od jakéhokoliv gurua. Farář, aby mohl zastávat svou pozici, musí mít dostatečné vzdělání. To je mu nabízeno jen na několika vysokých školách. Ne vždy je podmínkou přímo magisterské vzdělání. Jsou církve, které vyžadují i mnohem méně. Proto je taky poměrně velká nabídka bakalářských oborů, které připraví tyto lidi k potřebné práci. Podstatný rozdíl od dosaženého vzdělání gurua je v tom, že teologické vzdělání má akreditaci ministerstvem školství a tudíž má jasně stanovený obsah učiva. Navíc je každý student evidován ve školském systému a lze u něj ověřit, zda opravdu studoval a jestli danou školu dokončil. To v případě guruových, mnohdy vymyšlených škol a prazvláštních diplomů nelze dokázat. Stejně tomu je i s obsahem (kvantem vědomostí), které měl absolvovat a zvládnout.

Duchovní v křesťanské církvi nemusí studovat v zahraničí, pokud sám nechce. To v případě gurua je nutností. Znemožňuje to dopátrat se skutečnosti, zda opravdu dostudoval, zvláště jedná-li se o školy až za oceánem, nebo hluboko v Indii, či jinde na naší planetě. Studium v zahraničí je pro mnoho farářů teologickým obohacením, ale spíše to má charakter navazování nových kontaktů s jinými faráři a následně pak pěstování ekumenické a třeba i finanční vzájemné pomoci.

4.5.Farářské rodiny

Je tu však jeden moment, na který bych chtěl poukázat. V protestantských církvích, které mají své dlouholeté kořeny v naší zemi, se vyskytuje fenomén „farářské rodiny“. Není to příliš častý úkaz, ale existuje a má svou vážnost. Jedná se o rodiny, kde povolání faráře přechází z otce na syna. Není to však ohraničeno jen otcem a synem, můžeme se setkat i s rodokmeny, kde současný farář je třeba i pátý člověk v přímé pokrevní linii, jenž je věrný odkazu svých předků. Tato skutečnost je mnohdy přítěží pro současného faráře. To proto, že je vždy porovnáván se svým otcem a v horším případě ještě se svým dědem, atd. Zazní-li ovšem toto jméno v církvi, každý věřící zbystří a již většinou pozitivně naladěn přijímá zvěst tohoto kazatele s menšími výhradami, než by tomu bylo u kohokoliv jiného, protože tradice již osvědčila pravost učení podávané tímto rodem farářů.

4.6.Potřeba moci

4.6.1. Ovládat druhé

Mít moc a ovládat druhé je vrozeno každému. Proto v křesťanské církvi existuje mnoho mechanismů, které brání, aby moc duchovních byla jimi samými zneužita. V každém církevním sboru je ustanoveno užší vedení, které společně s farářem rozhoduje o podstatných záležitostech. Proto nemůže farář svévolně nakládat s majetkem patřícím církevnímu sboru, taktéž nemůže svévolně měnit zaběhnutý a dobře fungující administrativní chod sboru. To je ovšem jen ta ekonomická stránka. Taktéž i v oblasti duchovního učení má nad sebou dozor, kterému se musí zpovídat, je-li na něho podána stížnost. Tuto

dozorčí činnost má na starost, dle konkrétního církevního zřízení, vyšší instance, jako je například synod, kongregace,...

Taktéž je zde i kontrola „zezdola.“ Jak jsem již dříve zmínil, každý konkrétní církevní sbor má ono „užší vedení,“ které duchovnímu nastavuje, i v otázce věroučného učení, zrcadlo. Toto vše znemožňuje, aby se farář stal manipulátorem bez jakýchkoliv omezení.

4.6.2. Tituly, funkce, čestná uznání,...

Chtěl bych poukázat na jeden fenomén, který považuji za transformovanou „potřebu po moci“. Tím jsou ony tituly, funkce, čestná uznání a mnohá další ocenění, která i leckterý farář sbírá a je na ně patričně hrdý.

Církevní práce je tak bohatá a rozmanitá ve svém působení, že poskytuje velikou škálu možností, kde lze dosáhnout těchto ocenění. A je-li farář náchylný k těmto poctám, není pro něho příliš složité si tyto počty vydobýt.

Nechci být škarohlíd, protože znám osobě velkou spoustu farářů, kteří se sice honosí těmito privilegii, ale nekonají tak kvůli pozemským poctám, ale protože jsou si vědomi toho, že jsou v tom dobří a mají co nabídnout pro blaho všech. Přesto je zde tenká hranice, a je potřeba si ji neustále uvědomovat, protože každé ocenění zahřeje člověka u srdce a je důležité si dát pozor, aby člověk nezpychnul.

4.7. Příkladný život

Známe přísloví praví, že „příklady táhnou víc, než planá slova.“ To je známá pravda a pro mnoho lidí je to i jediný způsob rozlišování pravdy od

nepravdy. Spatřuji-li u faráře příkladný život, nečiní jim problém mu uvěřit, potažmo zvěsti, kterou přináší o Ježíši Kristu.

I samotná bible nás nabádá k příkladnému životu. Stačí se jen podívat do pastoralních epištol (Timoteovi a Titovi), kde je zevrubný popis, jak má vypadat příkladný život faráře.³⁸

A snad i jako varování je nejen farářům věnováno moudro z knihy Přísloví 6, 6-9 „Jdi k mravenci, lenochu, dívej se, jak žije, ať zmoudříš. Ač nemá žádného vůdce, dozorce či vládce, opatřuje si v létě pokrm, o žních sklízí svou potravu. Jak dlouho, lenochu, budeš ležet? Kdy se probudíš ze svého spánku?”

Z toho je patrné, že jakákoliv zahálka je nepřípustná a příkladný život se především odehrává nejen ve velkých rozhodováních, ale i v každodenních maličkostech.

4.7.1. Rodina

Mezi protestantským farářem a katolickým knězem je jeden zásadní rozdíl. Protestantský duchovní se může oženit a zplodit děti oproti katolickému duchovnímu, který skládá mimo jiné i slib „čistoty“, zahrnující i celibát.³⁹

Farář tedy není vyčleněn ze společnosti slibem celibátu a má tak možnost vstoupit do svazku manželského s opačným pohlavím. To s sebou nese i radostné břímě, které nazýváme „děti“. Termínu radostné břímě jsem zvolil úmyslně, protože žádné jiné manželství není tak pod drobnohledem jako právě farářovo. Podle toho, jak zvládá roli manžela a otce, je hodnocen i jeho

---

³⁸ Titovi 1:7-9 “Neboť biskup má být bezúhonný jako správce Božího domu. Nemá být nadutý, zlostný, pijan, rváč, ziskuchtivý. ⁸ Má být pohostinný, dobrý, rozvážný, spravedlivý, zbožný, zdrženlivý, ⁹ pevný ve slovech pravé nauky, aby byl schopen jak povzbuzovat ve zdravém učení, tak usvědčovat odpůrce.”

³⁹ nemůže se oženit a plodit děti.

přístup k druhým. Když je vše v pořádku, nemají jeho posluchači žádný problém s tím, se mu svěřovat se svými těžkostmi a radostmi. Nastane-li však situace, že v některé roli jak manžela nebo otce začne selhávat, činí to i propast mezi jeho následovníky. Kdo by šel pro radu k někomu, kdo si nedokáže poradit sám.

Oproti tomu guru tento problém nemá. Pokud je to typ gurma, který uznává celibát, pak se ho tyto starosti netýkají. A je-li to naopak guru, který má partnerku a sní i děti, jejich výchova není předmětem pozorování jeho stoupenců, protože je zaměstnává jinými starostmi. Často také tyto děti už od narození získají stejnou auru „božskosti“, kterou má jejich otec, takže se leckterý nezdár ve výchově promíjí pro jejich „svatost.“ Také se očekává, že jednou zaujmou místo po svém otci a tudíž nikdo si nechce budoucího gurma poštvat proti sobě.

4.7.2. Aura světce

Protestantská církev striktně odmítla již v minulosti jakoukoliv podobu světců podle katolické nauky. Přesto můžeme i zde nalézat mnohé obdoby, které nemají příliš daleko ke kultům světců a světic. Sice si to žádný evangelík nepřipouští, že by v jeho církvi existoval trend zbožšťování konkrétní osoby, přesto se to děje.

Stačí se podívat do církevního tisku, který je plný pochvalných ód na zesnulé již faráře. „Ad mortem“ jsou vychvalovány jejich skutky a také vzorový život je stavěn na piedestal před oči všech věřících.

Je dobré, když máme před očima vzory, které nás táhnou, je však špatné, když se to přežene. Pak můžeme nacházet na pultech knihkupectví mnohé knihy o konkrétní osobě a kult svatého muže nebo ženy je již tak započat. Ačkoliv neprošli zdlouhavým a náročným protokolem kanonizace,

který používá katolická církev, stávají se přesto „nekanonizovanými evangelickými svatými.“

Chtěl bych poukázat ještě na další fenomén, který se týká ještě stále žijících a působících farářů. Mnozí totiž získají auru světce již za svého života. Někteří ji pěstují, jiní ji odmítají. Ještě dnes žijí a působí faráři, kteří v minulém komunistickém režimu byli různě perzekuováni. Byly jim odebírány „souhlasy“ pro kazatelskou činnost, byli zavíráni do vězení, nebo nuceni k pracím, které byly mimo jejich obor.

Tyto životní zkušenosti musely být zajisté velice traumatizují a bezpochyby zanechaly na duši každého těžké šrámy, přesto není správné, když dnes, již víc než dvacet let po revoluci, neustále člověk slyší „jací to jsou chudáci, protože oni tolik v minulosti trpěli.“ Určitě trpěli víc než běžný křesťan, ale ani ten neměl na růžích ustláno, a pokud byl opravdově věřící a vyznávající, zažíval si ze strany socialistického státu také mnohé útrapy, které mu způsobily ne jeden šedý vlas.

4.7.3. Ohnivý kazatel

Farář neposílí svůj pozitivní vliv na lidi tím, že se stane sokou hněvu a hlasatelem soudu nad světem. „Prorocká funkce není určena k tomu, aby sloužila za ‚bič Boží‘ nad posluchači. Při vši vážnosti vůči realitě hříchu a zla je kazatel služebníkem evangelia. Moralismus a zákonictví nepřinášejí spásu.“⁴⁰

Hlasatel by měl dát pozor na „kazatelskou negaci“. Slabost jeho pozice leckdy svádí k tomu, aby nadmíru užil metody kritiky a rozčilování. Stává se to, když zapomeneme, že evangelium je ve své podstatě „pozitivním poselstvím“ – poselstvím o radosti, lásce, odpuštění a naději.

---

⁴⁰ Milan SALAJKA, *Křesťanská víra a živá církev*, Praha 2001. citace str. 90.

4.8. Farář - žena (farářka)

4.8.1. Něco z historie

Ordinace žen na post farářek v protestantských církvích je záležitostí teprve minulého století. Ještě dnes můžeme potkat první průkopnice, jelikož jsou stále některé z nich naživu. Otázka, zdali i žena může zastávat pozici farářky na protestantském sboru, se začala řešit až počátkem 20. století. Nejžhavější diskuse se pak vedly ve 30-cátých letech. Zhruba od této doby můžeme v naší zemi zaznamenat první farářky, které byly řádně ordinované a mohly tak vést celé křesťanské společenství - tedy jednotlivý sbor. Jako příklad uvedu Českobratrskou církev evangelickou (jež má významné zastoupení v naší společnosti). V této církvi v roce 1925 povolili několika ženám kázat evangelium, ale nemohly ještě vést celé společenství. Teprve až o několik let později 11. Synod⁴¹, se usnesl na tom, přiznat i ženám ordinaci a postavit je tímto krokem na roveň mužů.⁴²

4.8.2. Současnost

V současné době ženy již mohou zastávat pozici plnohodnotné farářky na sboru, přesto lze říci, že to mají stále těžší než muži. Pořád se lze setkat s předsudky a nešvary, které nechtějí uznat stejná práva i ženám. Proto také i dnes existují protestantské církve, které nechtějí uznat ordinaci žen. Jsou to například Křesťanské sbory,...

---

⁴¹ který se konal v roce 1953

⁴² Měsíčník „Český bratr“ vydávány synodní radou ČCE. číslo 11, ročník 86/2010, článek Lýdie Mamulové: *Dcery Evininy – ženy v církvi: ordinace žen v církvi, jako otázka autority – zápas o ordinaci žen a živá současnost*, str. 7-10.

Z různých návštěv sborů, ve kterých mají právě farářku, jsem z rozhovoru s příslušníky daného společenství vypožadoval hned několik jevů odlišujících je od sborů, kde mají faráře. Tím prvním momentem je těžko popsatelná vřelejší a vstřícnější atmosféra. Jako by zde byl ve větší míře pocit hřejivého domova, kde matka vás konejší svým hlasem a navozuje vám tak pocit bezpečí a psychické pohody.

A tím druhým momentem je způsob vedení a spravování celého společenství. Ženy obecněji řečeno mají lepší předpoklady k trpělivosti a jsou pomalejší k poskytování hotových pouček. Raději s vámi půjdou kus cesty, než aby vás jen nasměrovaly. A taktéž, jedná-li se o provozní starosti ohledně správy sboru, jsou ženy většinou méně technicky zručné a s největší ochotou přenechávají tyto starosti na mužích, kteří se spolupodílejí na vedení sborů. Z praktického hlediska to znamená, že nedochází k tolika zbytečným třenicím, jako když je na sboru farář, který „má svou hlavu“, starší ve vedení sboru také a výsledkem je pak nepříjemně napjatá situace.

V těchto dvou momentech, které jsem nastínil, vidím paralelu i s mnohými novými náboženskými proudy, které jsou založeny na mateřském principu. Zde člověk je přijat a zahrnut mateřskou láskou a ten zlý a drsný svět okolo něj se mu zdá najednou méně zlý a méně drsný, když se může schovat pod „křídla“ své „Mámy.“

Pro křesťanskou církev z toho plyne jedno varování. Dávat si větší pozor, aby jednotlivá společenství, kde je žena farářkou úmyslně nenahrazoval mateřský princip, který má každý především hledat a pěstovat ve vlastní domácnosti. Stane-li se tomu tak, hrozí zde stejná patologická závislost na daném společenství, jakou můžeme právě nalézat v nových náboženských proudech.

5. Organizace sekty

5.1.Úvod

V první kapitole, ve které jsem se zabýval církví, jsem uvedl několik způsobů vedení a typu organizací, podle kterých fungují protestantské církve zejména u nás v ČR. Proto v této kapitole se budu zabývat druhy organizací, které můžeme nalézt u nových náboženských uskupení.

Tento úkol není zcela jednoduchý, protože záleží, z jakého úhlu pohledu budeme na tuto problematiku nahlížet. Zda ze sociologického, či psychologického nebo snad teologického,... hlediska. Já bych rád zůstal v obecnější rovině a tou bude jednoduchá strukturální analýza moci v dané skupině. Tedy zdali má skupina nějakou hierarchii a jak se toto vedení jeví navenek. Neposkytnu zde zcela vyčerpávající přehled, pouze nastíním několik možností vedení.

5.2.Struktury sekt

5.2.1. hvězdicová struktura

Toto je nejčastěji struktura začínajících nových náboženských skupin. Pro lepší obraznost stačí, když si představíme kolo od bicyklu, kde guru představuje střed a stoupenci ráfek kola. Příkazy a zákazy putují ke každému stejnou vzdálenost a pouze od gurma ke konkrétní osobě. Tento systém zaručuje osobní kontakt s vůdcem a tudíž je možný pouze do určitého počtu stoupenců.

„Velké a rychle se rozvíjející sekty se s takovou strukturou sekty spokojit nemohou. Neumožňuje totiž absolutní kontrolu moci. Podrobuje navíc guru soudu stoupenci tím, že umožňuje náznak komunikace.“⁴³

Z toho tedy vyplývá, že guru je na všechno sám a navíc je vystavován přímému kontaktu se stoupenci a může být tudíž konfrontován s nepříjemnými dotazy či záležitostmi. Proto tuto strukturu vůdce po nějakém čase opustí a vytvoří mnohem propracovanější.

5.2.2. pyramidová struktura

Představíme-li si pyramidu, tak základnu tvoří noví členové a pomyslný vrch pyramidy úzké vedení a v jejím nejvrchnějším poschodí pak samotný vůdce. Všechna ostatní mezipatra jsou hierarchické stupně vedení. Z toho vyplývá, že čím výš se dostanete, tím jste na tom lépe.

Pro typy sekt, ve kterých je donucování klíčovou složkou, je tento typ sekty naprosto nezbytný. „V zásadě se jedinec dostává k informacím pouze prostřednictvím přímého nadřízeného. Postupovat vzhůru lze ve struktuře jen pomalu, stupeň po stupni.“⁴⁴

V této struktuře guru již není obtěžován dotazy nováčku, protože ty jsou zodpovězeny jednotlivými mezistupni. Pouze ty nejzávažnější případy se dostanou až k němu, jinak je celý mechanismus nastaven tak, aby složitý případ vyřešil vždy stupeň pyramidy jenu nadřazený.

„Taková struktura vzájemných závislosti vede až k totální ztrátě jakékoliv osobní etiky účastníků v závislosti na tom, jak postupují v hierarchii... A tak na žádné úrovni, ať už šéfa či prostého vykonavatele,

---

⁴³ Jean-Marie Abgrall. *Mechanismus sekt.* přeložila Milada Hanáková. Praha 2000. Citace str. 66.

⁴⁴ Jean-Marie Abgrall. *Mechanismus sekt.* přeložila Milada Hanáková. Praha 2000. Citace str. 64.

nikdo netrpí sebemenším pocitem viny. Každý vykonavatel ví, že je zbaven odpovědnosti. Může vykonávat cokoliv, aniž toho jakkoliv lituje.“⁴⁵

Zde bývá většinou uváděn příklad jednání nacistů za války, kteří se hájili slovy: „Bylo to příkaz a ten se musel uposlechnout, já ho jen vykonal, nikoliv vytvořil.“

5.2.3. pavučinová struktura

Tato struktura je velice propracovaná a svým způsobem připomíná pavučinu. Ve skutečnosti se zde proplétá několik pyramidových struktur, které mají různé funkce. „Takové schéma představuje ještě absolutnější strnulost. Stoupenec může postupovat v jedné pyramidě a stagnovat v druhé. Je však vždy závislý na hierarchii, ať je stupeň jeho povýšení jakýkoliv. Tomuto bludnému kruhu se vyhne jen nepatrná menšina, elita, tím, že se pohybuje v kruhu příslušníků blízkých učitelů.“⁴⁶

Hlavním rysem této struktury je veliká pružnost. Nastane-li útok vůči tomuto novému náboženskému hnutí, splňuje všechny předpoklady, aby ztroskotal. „Ikdyž se může zdát, že cílený jedinec je pro pyramidu nezbytný, je pouhou pojistkou v jiné struktuře. Při sebemenším nebezpečí proto bude obětován.“⁴⁷

V tomto systému není tedy problém kohokoliv obětovat, protože vždy je nahraditelný někým jiným a to bez větších problémů na chod společenství. Tímto způsobem se také udržuje neustále napětí a členové rádi plní své úkoly k maximální spokojenosti svých nadřízených.

---

⁴⁵ Jean-Marie Abgrall. *Mechanismus sekt.* přeložila Milada Hanáková. Praha 2000. Citace str. 64-65.

⁴⁶ Tamtéž str. 65.

⁴⁷ Tamtéž str. 65.

6. Organizace církve

6.1. Úvod

Již dříve jsem se v této práci věnoval církvím, které působí na území České republiky. Popsal jsem jejich stručný vývoj. V této kapitole představím typy řízení těchto protestantských církví. Tedy jak jsou spravovány a jaký způsob vedení uplatňují.

Jsem si vědom, že nemohu zacházet do příliš velkých detailů, proto nastíním jen převažující způsoby vedení, které můžeme nalézt v protestantských církvích v ČR.

6.2. Typy zřízení církví

6.2.1. presbyterně-synodní

Zde mi byly předlohou dvě největší církve v naší republice, které fungují na tomto typu zřízení ČCE a SCE a.v.

Je to model řízení, jenž má nejpočetnější základnu v protestantských církvích v Evropě. Proto mu budu věnovat větší pozornost než ostatním modelům řízení a správy církví.

Základním stavebním kamenem je farní sbor. Sborové shromáždění, tedy shromáždění všech členů farního sboru, si ze svého středu volí staršovstvo (jinak také řečeno starší sboru – presbytery), který řídí chod farního sboru v době, kdy se sborové shromáždění neschází. Sborové shromáždění také volí

duchovního správce sboru (faráře, kazatele), který se stává stálým členem staršovstva po dobu působení na sboru.

Staršovstvo nese odpovědnost za život a práci sboru, od věcí duchovních až po hmotné. Zástupci sboru jsou pak kurátor či kurátorka (zvolený či zvolená staršovstvem) z řad jeho členů.

Jednotlivé farní sbory se sdružují do větších celků - seniorátu a to především podle místa působení. Nejvyšším orgánem seniorátu je konvent, což je shromáždění zástupců sborů daného seniorátu. Konvent, obdobně jako u farního sboru, volí svůj správní orgán - seniorátní výbor. Seniorátní výbor organizuje a spravuje život seniorátu.

Nejvyšším orgánem tohoto zřízení je pak synod. Jedná se o shromáždění zástupců celé církve. Je to shromáždění reprezentantů jednotlivých seniorátů v zastoupení laiků a duchovních. Synod se schází zpravidla jednou ročně a volí správní orgán – radu (u nás jsou nejznámější dva názvy pro tuto radu a to Synodní rada či Církevní rada), která řídí práci církve v době, kdy synod nezasedá.

Synodní rada (či církevní rada) se opět skládá z laiků a duchovních církve. Její hlavou je biskup či synodní senior se svými pomocníky a technickým či správním aparátem. Úkolem tohoto úřadu je starost o „administrativní servis“ církve. Její povinností je ohlídat fungování církve v rámci právních předpisů a zákonů České republiky.

V církvi je mnoho práce, a proto jsou zřizovány také různé další pomocné výbory, komise a shromáždění, kterým jsou svěřeny konkrétní úkoly v organizaci církve, jako je například odbor mládeže, odbor pro vzdělávání v církvi, komise pro pomoc potřebným,...

6.2.2. kongregační zřízení

Kongregacionalismus neboli kongregační zřízení je demokratický způsob vedení církve, kdy každý sbor (*congregatio*) je nezávislý. Církevní zřízení kongregačního typu spočívá v přesvědčení, že bohoslužebně shromážděný sbor je církví v plném smyslu a je nezávislý na vyšších instancích církevní moci.

Nejvyšší autoritou sboru (církve) jsou tedy členové sboru samotní. O zásadních rozhodnutích hlasuje členská shromáždění celého sboru.

Sbor si většinou k běžnému rozhodování a běžnému chodu sboru volí ze svého středu užší skupiny či jednotlivce. Tyto výbory (většinou zvané „staršovstva“) rozhodují za celý sbor v administrativně technických záležitostech. Ale nejenom v nich, ale i v otázkách nauky a víry. Aby na tuto práci nebyli sami, volí si svého vůdce – kazatele (duchovního, pastora, pastýře,...)

Postavení duchovního je pouze služebné. Není knězem, tedy prostředníkem mezi Bohem a lidmi. Je sborem volen a pověřován většinou k vyučování (kázání) a pastorační péči o členy sboru.

Kongregacionalismus si zakládá na tom, že každý jednotlivý sbor je autonomní a není podřízen žádnému výše postavenému jednotlivci či organizaci. Přesto se sbory dobrovolně sdružují do svazů (většinou v rámci konkrétní země) a o společných věcech rozhodují společně (demokraticky) na sjezdech delegátů z jednotlivých sborů.

Můžeme tedy říci, že nejvyšším orgánem je „sjezd delegátů“, který má své jednání zpravidla 1 krát ročně. Mezi sjezdy se schází „Rada zástupců sborů.“ Výkonným orgánem je různě početný „Výkonný výbor“, volený sjezdem na konkrétní funkční období. Pro vyřizování záležitostí často slouží „Kancelář výkonného výboru.“

Kromě toho se některé kongregační církve sdružují ještě do vyšších celků, většinou nadnárodních, či celosvětových, které mají jen doporučující charakter pro jednotlivé sbory a nemají tak žádnou rozhodující pravomoc. Pouze doporučují a v případě potřeby apelují na jednotlivé sbory.⁴⁸

6.2.3. vojenského charakteru

Zde můžeme, jako takovou zvláštní výjimku, zařadit jedinou církev s tímto vojenským charakterem. Touto církví není žádná jiná než „Armáda spásy.“ Hodnosti v církvi mají vojenský charakter. I její struktura vedení je vybudována na vojenském principu řízení. Proto nejvyšším mezinárodním velitelem Armády spásy je generál. Z toho vyplývá, že nově příchozí člen je pouhý voják, nebo dokonce jen sympatizant. Protože i hodnost vojína si musí každý zasloužit. V čele jednotlivých sborů pak stojí důstojníci Armády spásy.⁴⁹

6.2.4. evangelikální zřízení

Do tohoto typu zřízení bych zahrnul všechny zbývající protestantské církve. Toto téma jsem již podrobněji rozebral v dřívější podkapitole „Letniční, evangelikální, charismatické církve“

Přesto bych jen zdůraznil, že jeden z nejhlavnějších znaků je samostatnost jednotlivých sborů, jejich naprostá autonomie a soběstačnost. Z toho vyplývá, že ze svého středu všichni volí úzký okruh potřebný ke správě

---

⁴⁸ *Baptisté věří, že každý místní sbor je samostatný a nezávislý na jiných sborech nebo na nějakém nadřazeném orgánu. S těmi, kdo sdílejí stejné přesvědčení, se sdružuje do Bratrské jednoty baptistů, Evropské baptistické federace a Světového svazu baptistů.)* - (<http://www.bjb.cz/o-nas>

⁴⁹ Oficiální stránky; http://www.armadaspasy.cz/staticke.php?wh=kdo_jsme
staženo 15. 3. 2011

konkrétního společenství a společně pak také volí i svého představeného – duchovního (kazatele, pastora,...) Je to velice jednoduchá struktura zřízení. Je pouze třístupňová: člen společenství – starší společenství – kazatel.

V České republice se k evangelikálním církvím hlásí jen malé procento věřících. Díky své jednoduché a přehledné struktuře vedení a také díky své živosti, jsou nejrychleji rostoucí společenství křesťanů u nás.

6.3. Výhody a nevýhody

6.3.1. Výhody

Přehledná struktura vedení nikomu nenabízí zmatečnost a navíc znemožňuje tvorbu různých frakcí uvnitř. Další výhodou je, že i řadoví členové mohou ovlivnit, kdo bude ve vedení církve, protože právě oni volí své starší sboru a své kazatele. Dále jsou také zastoupení ve všech vyšších stupních vedení stejným počtem, jako kazatelé. Je zde uplatňován princip, který nazýváme demokratický. Všichni členové církve mohou vznášet námitky a vedení se jimi musí zabývat, zaujímá-li toto stanovisko větší počet věřících.

To co je jen velice obtížné, ba mnohdy až nemožné, především v úzkém kruhu vedení nových náboženských směrů – odvolat kohokoliv z vůdčího postavení, není takový problém v protestantských církvích. Protože každý člen církve a to na jakékoliv pozici je odvolatelný na základě platných vnitřních předpisů, které jsou dostupné všem a které jsou neustále dodržovány.

Další výhodou je, že tyto otevřené struktury neumožňují mocenské a třeba i násilné převraty uvnitř společenství, jak se to občas stává v různých sektách.

Tou největší výhodou je otevřenost. Každý nově příchozí člen i ten stávající nemá pocit, že by bylo před ním něco utajováno, ba naopak o palčivých věcech se hovoří v soukromí, ale mnohdy i na veřejnosti. Taktéž přístup k informacím nemá jen vedení, ale všichni členové církve. Všechny vydané dokumenty jsou veřejné a to v pravém slova smyslu, jelikož do nic může nahlédnout i nečlen církve.

6.3.2. Nevýhody

Obecně řečeno, protestantské církevní struktury, se svou demokratičností, bývají až příliš zkostnatělé.

Také naprosto jiný způsob spravování církve oproti Římskokatolické církvi má za následek hlubokou propast v možnosti současného a zřejmě i budoucího sjednocení pod jednu velikou „obecnou církev“.

V poslední době ovšem nabírá na síle myšlenkový posun, který se snaží o vzájemné sblížení. Přesto maličkost, jakou je jiný princip řízení církve nás dokáže od sebe odpuzovat a vnitřně rozladit.

Řekněme, že další nevýhodou (možná je to právě třeba i naopak) je velice zdlouhavý proces k prosazení nových myšlenkových proudů a učení. Než se cokoliv dostane tímto stupňovitým systémem až navrchol, kde se rozhoduje, často ztratí na své síle. Tomu napomáhá i onen princip demokratičností, kdy každý má právo se vyjádřit a konfrontovat tak tuto novou myšlenku.

Ta nejdůležitější rozhodnutí se vytváří na celocírkevních sjezdech (synodech), které se zpravidla konají jen jednou do roka. Dohodnout se v tak velkém počtu lidí na něčem novém, co zavání progresivností a závanem nového vzduchu, je mnohdy velice těžký až nadlidský úkol.

Nevýhodou také bývá nejednotnost jednotlivých autonomních společenství ve vystupování vůči široké společnosti. Protože každý konkrétní sbor si zachovává svou určitou nezávislost (myšleno názorovou), nastává pak problém vystupovat, jako celá církev jednotně.

Podívám-li se na tyto všechny nevýhody z pohledu nových náboženských proudů, jsou to spíše výhody než nevýhody. Už jenom samotný fakt, že církev se nedá tak lehce zmanipulovat a princip demokratičnosti, je dobrým znamením pro celou společnost.

6.4.Které způsoby vedení používané sektami, jsou použitelné a prospěšné i pro křesťanskou církev?

Dospěl jsem k závěru, že žádný ze způsobů vedení, který se uplatňuje v nových náboženských proudech, není použitelný pro křesťanskou církev. V mnohém se občas můžeme shodovat, ale nikdy ne celkově. Princip dobrovolnosti a demokratičnosti, který je zastoupen v křesťanských církvích nesmí být nikdy upozaděn na úkor jakékoliv postavy či ideologie jednoho či více lidí.

To, že církevní struktury mohou navenek vypadat zkorumpované, je jen zdání oproti sektám, kde tato ustrnulost je naprosto nezbytná a je i vyžadována.

Církevní zřízení se může podobat oné strukturální pyramidě, ale s jinými principy postupu vzhůru či dolů. V protestantismu jsou jednotlivé žebříky do dalších pater ne kvůli tomu, aby se jednotlivci po nich škrábal vlastními úsilím nahoru, ale aby ho ostatní společně zespoda postrkovali vzhůru a případně mu i pomohli dolů, když povinnosti, které na něho číhají nahoře zcela nezvládá a zdají se mu nad jeho síly.

7. Nábor stoupců – sekta

7.1. První etapa v získávání nových stoupců

7.1.1. Vábení

První etapu získávání nových stoupců bychom mohli nazvat vábením. Každý dobrý lovec umí napodobit hlasy zvířat, aby upoutal jejich pozornost a nepozorovaně se přiblížil blíže ke kořisti. Stejnou metodu používají i verbíři v nových náboženských proudech. V českém jazyce máme jedno úsloví, které tuto skutečnost pěkně vystihuje: „Když ptáčka lapají, pění mu zpívají.“

Zde platí víc než kdekoliv jinde, že okouzlit znamená líbit se, ale zároveň také odvádět od pravdy. Je mnoho způsobů, jak se zalíbit. Verbíř často ve jménu získávání nových stoupců jedná jako pouťový kejklíč. „nabízí jednoduché odpovědi na složité otázky, v rozhovoru se svým protějškem užívá svého šarmu, aby vytvořil iluzi citového sblížení, neustále hraje na strunu citu,..."⁵⁰

Během vábení se nejčastěji setkáme s psychickou manipulací různých rozměrů. „Vytvoří se např. taková atmosféra, aby adept nabyl dojmu, že se právě nyní jedná o jedinečnou příležitost, pro niž se vyplatí dát stranou i část svého pohodlí. V prostředí *bojové pohotovosti* bývá natolik zahlcen novými informacemi a setkáními s množstvím nových, zajímavých a *milujících* lidí, že je jeho pozornost a možnost kritického posuzování velmi oslabena. Bývá

---

⁵⁰ Jean-Marie Abgrall. *Mechanismus sekt.* přeložila Milada Hanáková. Praha 2000. Citace str. 81.

připraven o volný čas a dostatek spánku, takže má málo příležitostí a sil si svou novou situaci promyslet a zhodnotit ji.“⁵¹

7.1.2. Uchvácení

Posluchač je zahrnut vřelostí a láskou, stále mu je dokazováno, jak ho milují. Člověk se tak ocitá v kruhu lidí, kteří o něho opravdově projevují zájem a navíc ho o tom neustále ujišťují. „Fáze uchvacování spočívá výlučně v tom, že se jedinec zahrne afektivními vazbami, které ho uklidňují a dávají mu pocit příslušnosti ke skupině. Je potřeba, aby byl verbovaný přesvědčen, že napříště bude moci počítat s podporou osob, prohlašujících, že k němu chovají sympatie.“⁵²

Poté co je nový stoupenec vychvalován a zahrnován lichotkami, nemůže se ubránit iluzi, že na něho čekali. Neuvědomuje si, že je to jen předstírání ze strany lichotníků.

7.2. Druhá etapa v získávání nových stoupenců

7.2.1. Zaseknutí háčku

Druhou etapou získávání nových stoupenců bych nazval „zaseknutí háčku.“ Když je ryba přilákaná a začíná okusovat návnadu, je na rybáři, aby sekl prutem a zapíchl háček do své kořisti. Pak nastává už jen ta zábavnější

---

⁵¹ Oficiální stránky Ministerstva vnitra ČR, sekce Policista 8/1998 Autor článku Zdeněk Vojtíšek: *Náboženství a sekty v České republice*. 20.3.2011 URL: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/policista/prilohy/pril8.htm>

⁵² Jean-Marie Abgrall. *Mechanismus sekt*. přeložila Milada Hanáková. Praha 2000. Citace str. 99.

část lovu. Uvědomují si, že to není nejlepší příměr, protože ryba v tomto okamžiku sebou hází a chce se vymanit ze svého sevření. Nový člen je naopak spokojen s tím, že ho někdo přijal pod svou ochranu a neuvědomuje si, že by měl začít sebou házet a škubat, aby se vyprostil.

Počáteční nadšení nového člena je již podchyceno do množství aktivit, které naplní jeho veškerý volný čas a dříve či později mu postupně zabrání věnovat se dřívějším zájmům - vzdělání, sportu, kultuře i přátelům. „Tyto aktivity nebývají sice deklarovány jako škodlivé, bývá však naznačeno, že neúčast při aktivitách společenství, by byla na škodu nejen pro něj, ale i pro vztahy s jeho novými přáteli v sektě. Nový člen je tak vlastně laskavým chováním vmanipulován do časově náročného životního stylu, z jehož tempa lze jen těžko slevit bez mučivých výčitek *vychladnutí*, opuštění počátečního nadšení či *zrady*.“⁵³

Přemíra akcí a aktivit, které zpočátku vypadaly jako dobrovolné a inspirující, se časem stávají povinnostmi. Výsledky práce bývají dávány do přímé souvislosti s jeho duchovní pokročilostí. „Postupně se v jeho životě stává stále důležitějším pocit viny. Za jakýkoli neúspěch osobní či kolektivu se člen sekty cítí osobně vinen. Aby získal zpět souhlas sekty a její odpuštění, je zpravidla ochoten přiznat cokoli, a dokonce uvěřit, že to skutečně spáchal. Žije ve stálém vědomí drtivé nedostatečnosti. Pocit viny se stává účinným hnacím motorem a způsobuje často až neuvěřitelné výkony jednotlivých členů sekty.“⁵⁴

---

⁵³ blog Alessandro Baricco. sekce: *Sekty*. aktualizováno 17. květen 2008 URL: <http://e-stret.blogspot.com/>

⁵⁴ Tamtéž

7.2.2. Fascinace

Fascinace je také jedním z hnacích motorů pro vstup do nového společenství. Jejím základem je jakýsi magický prvek, jen stěží vysvětlitelný. Člověk je okouzlen a pomalu je oddělován od reality a je vtažen do posvátného světa. Tato fascinace zbaví jedince jakékoliv touhy uniknout vlivu sekty a jejím členům.

Fascinace stoupence je založena na symbolické projekci do gurma, nadaného nadpřirozenou, až božskou mocí. „V tomto stádiu se začíná svobodná vůle verbovaného měnit pod doktrinálním tlakem, který je na něho vykonáván. Jeho definitivní konverze bude záviset na tom, jaká rovnováha se vytvoří mezi silou nátlaku ze strany sekty a pevností vazeb, pojících stoupence se společností.“⁵⁵

Jde tedy o myšlenkový proces, kdy nad rozumovou analýzou dané situace nabere převahy empatický vztah. Pocity a prožívání blízkosti s výjimečnou osobou a výjimečnými lidmi převládne nad racionalitou dané situace.

7.2.3. Konverze

Konverze dává stoupenci novou identitu. Je to akt, při kterém se uchazeč stává právoplatným členem nového náboženského proudu. Vědomě se zbavuje své minulosti a s očekáváním jen dobrého vstupuje vstříc své budoucnosti.

Tyto konverze mají různé podoby, většinou se jedná o veřejný akt, který se provádí před skupinou a má závazný charakter. Skládají se různé

---

⁵⁵ Jean-Marie Abgrall. *Mechanismus sekt.* přeložila Milada Hanáková. Praha 2000. Citace str. 88.

přísahy, závazky, sliby, a na oplátku přichází ujištění o milujícím vedení a ochraně ze strany společenství. Při těchto rituálech se někdy užívají i omamné a psychotropní látky, aby umocnily daný prožitek. Uchazeč, který se tímto stává členem, tak nabývá dojmu, že zažil něco naprosto mimořádného a je tím umocněn jeho pocit o správnosti svého rozhodnutí. Dostává se mu dojmu, že udělal veliký krok na cestě poznání, či osvětlení.

Neblahým důsledkem tohoto aktu je i vědomé a dobrovolné zřeknutí se, vlastní svobodné vůle, ve prospěch vůdčí osobnosti. Slib poslušnosti svému nadřízenému duchovnímu vůdci. To s sebou nese i závazek poslušnosti a zbavení se všeho, co ho pojí s okolním „zlým“ světem. Proto již noví členové mnohdy prodávají své majetky a zbavují se všeho movitého a výtěžek pak odevzdávají svému duchovnímu, aby s ním naložil, jak uzná za vhodné a potřebné.

8. Nábor stoupců – protestantská církev

8.1. Úvod

Už samotný výraz „nábor stoupců“ není vhodný a působí zavádějícím dojmem. Pro lepší srovnání s novými náboženskými proudy jsem ho ponechal a budu na jednotlivých etapách a fázích popsaných v předešlé kapitole ilustrovat rozdílnost nebo podobnost s protestantskými církvemi.

Nenaleznete zde konkrétní příklady jednotlivých církví, spíše budu hovořit v obecnější rovině a popisovat praktiky náboru vyzorované vlastním pozorováním.

8.2. První etapa v získávání nových stoupců

8.2.1. Vábění

I křesťané dostali, jako jeden z těch největších úkolů, Ježíšův jasný příkaz. „Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtíte je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého a učte je, aby zachovávali všechno, co jsem vám přikázal.“⁵⁶ Úkolem každého věřícího křesťana je zvěstovat o Bohu a získávat nové učedníky. Je to jasný příkaz.

Nebudu zde hovořit o minulosti církve, jak se tohoto úkolu zhostila, pouze se zaměřím na současnost.

Jeden profesor teologie mi vždy pravil, že křesťan by měl působit jako výkladní skříň v obchodě. Kolemjdoucí se má zastavit a kochat se krásou, která

---

⁵⁶ Bible Mt 28, 19-20

je mu nabízená a kterou si může také pořídit. V tomto příměru je křesťan vyobrazen, jako dobré zboží, které stojí za to mít. Nejedná se zde o fyzickou krásu, ale o celkový životní postoj. Svým jednáním a celým svým životem má ukazovat na Krista. To je ta krása, která má oslovit kolem jdoucího. Ne silnými slovy a velikými gesty, ale pouhou pasivitou ukazující odlišnost, která je tak zvláštní, že přitahuje.

Nové náboženské proudy se snaží okouzlit lacinými triky, nabízejí pozlacené cetky, aby upoutali pozornost. Dělají mnoho povyku, aby si jich kolemjdoucí všimli. To není strategie křesťana. Ten by měl vábit svým celým životem a fascinovat nenásilnou formou.

8.2.2. Uchvácení

I zde stejně jako v jiných nových náboženských proudech, je nový uchazeč uchvácen pozorností, která mu je věnována, když navštíví společenství věřících křesťanů. Také je mu projevován zájem o něho samotného. Je mu nabídnuto, že již nebude nikdy sám, pokud přijme Krista a s ním i celou pozemskou církev. V tom se od nových náboženských směrů tolik nelišíme. Také nabízíme „nový milující domov.“ Je zde ale zásadní rozdíl. Láska, která je uchazeči projevována je jen jako důsledek lásky, kterou jsme obdrželi od samotného Krista. Tudíž, opustí-li uchazeč konkrétní společenství a najde si jiné křesťanské společenství, nic se na tom nezmění, protože tato láska k bližnímu je základním kamen každého křesťana a není již vázána jen na jedno místo či jediné společenství.

Žádné společenství křesťanů nepředstírá jen domnělý zájem a hranou lásku. Úkolem křesťana není získat nového „člena“ církve, ale nabídnout spásu nevěřícímu.

Hledajícímu je v samém počátku vyložen Ježíšův příběh a není mu nic zatajováno. Buď je touto zvěstí uchvácen anebo ji odmítá a odchází.

8.2.3. Oslovení

Existuje mnoho způsobu, jak oslovit. Doba velikých evangelizací, konajících se na stadionech a ve velkých veřejných prostorách je již dávno za námi. Dnes se křesťané v České republice spíše soustředí na malé pouliční evangelizace. Ale ani to již není často k vidění. Mnohem častější je forma pozývání na všemožné společenské akce, počínaje charitativními akcemi až po konkrétní pozvánky k besedám na daná témata. Škála oslovení se spíše zúžila na osobní pozvání ke konkrétní akci pořádanou ve sboru či mimo něj. Oslovení má tedy charakter osobního pozvání. Křesťané často zvou své spolupracovníky, známe a lidi, ke kterým mají blízko, než aby šli na ulice s cílem oslovit neznámé. V tom se zřejmě zásadně lišíme od nových náboženských směrů, které konají nábor za každou cenu a nebojí se proto i vyjít na ulice a oslovovat kohokoliv.

8.3. Druhá etapa v získávání nových stoupenců

8.3.1. Fascinace

Zde je fascinace vystavěna na jiných základech než v nových náboženských proudech. Ty nabízejí guru, který je obdařen nadpřirozenou mocí. To křesťané nenabízejí. Farář je obyčejný člověk, jako každý jiný a má i své vady a mouchy na kráse. Fascinace, která se hledajícímu nabízí, je jiného

charakteru. Je okouzlen skutečností, že sbor⁵⁷ opravdu funguje, jako jedná velká rodina. Deklarované vztahy a láska při seznamování tak nabývají skutečné podoby. Uchazeč si všímá, že v takto členité a zobanité skupině lidí občas dochází také ke třením a k jiskření, ale vždy je to zažehnáno dobrovolným smířením a vlídným přijetím toho druhého i s jeho rozdílnými názory. Láska je zde opravdová a to fascinuje každého, který hledá společenství, ve kterém by se cítil dobře.

Menší problém nastává tehdy, když je křesťanské společenství až příliš založeno na pocitových vazbách. Neustálá láska projevována spoluvěřícím, se stává až vtíravá a nepříjemná, pro člověka, který není tolik emocionální a nerad přespříliš prokazuje svoje city. Typy společenství, ve kterých se prosazuje a uskutečňuje až okázale milování svých bližních, je spíše odrazující, než přitahující. Vše musí být vyvážené a v rozumné míře.

Nemohu ovšem ani opomenout, že tou největší fascinací, je samotná zvěst o Ježíši Kristu. Je to zcela otevřená zvěst, bez tajností a skrytého učení. Bible je dostupná každému dychtícímu čtenáři. Stejně tak i veškeré církevní učení.

8.3.2. Konverze

Konverze je v křesťanství často až samotné vyústění dlouhé etapy. Je to postupné seznamování se s učením o Bohu (katecheze)⁵⁸. Konverze má být pouhým vyústěním a ne prvoplánovým cílem. Každý křesťan chce, aby hledající člen poznal Krista a přijal ho jako i svého osobního spasitele. Rozhodnutí se pro Krista je dobrovolné a není na tom závislé navštěvování církevního společenství. Do sboru mohou chodit a pravidelně ho navštěvovat,

---

⁵⁷ společenství křesťanů

⁵⁸ katecheze – odborný křesťanský výraz pro vyučování náboženství

přestože jsem ještě nezažil osobní konverzi ke Kristu. Sbor mě vyučuje a ukazuje cestu, ale to je vše. Není na hledajícího vynakládán tlak, aby podstoupil nějaký rituál, kterým by se navždy připojil k dané komunitě.

8.3.3. Křest

Křest je vyvrcholením svobodného rozhodnutí pro Krista. Je to akt potvrzení pochopení Ježíšových činů a důsledků z toho vyplývajících.

V tomto svátostném rituálu můžeme nalézt podobnosti s praktikami nových náboženských proudů. Křest je prvořadně svátostný akt (rituál.) Je zde zastoupen jak lidský tak i duchovní (Boží) faktor. V tom se neliší od ostatních rituálů mimo křesťanství. Křest také znamená i zásadní přelom v životě křesťana. To co bylo dříve, je z Boží milosti smazáno a začíná nová etapa života. I to je fenomén, který mohou nabízet různé skupiny mimo křesťanství.

Nejzásadnější rozdíl oproti jiným přechodovým rituálům je ten, že zde se uchazeč stává Kristův. Nestává se církví, ale křesťanem. Proto není víra vázána na konkrétní církevní společenství, ale je pouze vázán na všeobecnou církev, ve které je přítomný Kristus. Tento rituál tedy nezavazuje člena k povinnostem vůči konkrétnímu společenství.

Nemůžeme zde mluvit o zřeknutí se svobodné vůle ve prospěch vůdčí osobnosti (gnuovi) či komukoliv jinému, mu nadřazenému. Taktéž křest s sebou nenese závazek zbavování se majetku (movitého či nemovitého.) Není nucen přinášet daň ze své víry. Není ani nabádán, či nucen se distancovat od okolního světa, zbavovat se rodinných a jiných mu blízkých vazeb.

Křtem křesťan slibuje věrnost pouze a jen Kristu. Formou jakou je křest proveden pouze demonstruje své rozhodnutí veřejnosti.

Při křtu se nepoužívají praktiky, které by v sobě nesly neetické či protiprávní praktiky. Neaplikují se omamné či jiné farmaceutika. Lidské tělo

není vystavováno enormní zátěži či jinak sebepoškozujícím praktikám. Křest je veřejnou záležitostí a není proto ani prováděn v ústraní nebo v utajeném hloučku zasvěcenců.

9. Udržení členů - sekta

9.1. Některé z praktik, jak udržet nové i stávající členy

9.1.1. Indoktrinace

Po konverzi nastává fáze, ve které je kladen jediný cíl. Zlomit kritické myšlení, které ještě stále existuje u jedince. Protože to představuje velikou hrozbu. Proto nastupuje na scénu silnější integrace jedince do struktury nového náboženského proudu.

„Jde o zahrnutí nového adepta množstvím povinností, které potlačují jeho osobní prostor. Z verbovaného se adept stává verbířem, z poslušného se stává zodpovědným činitelem.“⁵⁹

Zodpovědnost vložena na jeho bedra se stává zároveň závislostí. V pocitu opojení z důležitosti propadá tak již právoplatný člen do větší a větší podmíněnosti skupiny. „Závislým začíná být stoupenec v mnoha směrech: závisí nejen hierarchicky na svých představených, ale také morálně na níže postavených, ekonomicky a sociálně pak na struktuře.“⁶⁰

Tento stav se i mimojiné projevuje ztrátou základních práv jedince, především pak práva na svobodné vyjadřování.

---

⁵⁹ Jean-Marie Abgrall. *Mechanismus sekt.* přeložila Milada Hanáková. Praha 2000. Citace str. 101.

⁶⁰ Tamtéž str. 101.

9.1.2. Odcizení

Odcizení má mnoho tváří, Tou nejviditelnější v očích společnosti je vědomé stáhnutí se do ústraní, vedoucí až k naprosté separaci. Dochází k přetrhání dřívějších sociálních svazků. Nevyhnutelně tak dochází i k názorovému nesouladu s vlastní rodinou, jenž skoro vždy vyústí i k naprosté separaci a odchodu od této, jemu dříve nejbližší a nejmilejší sociální skupiny.

Druhým symptomem této odcizenosti, je vyvinutí nového způsobu komunikace. Spíše jde o ztrátu jeho dřívější vlastní řeči. Jeho osobnost přestala komunikovat sama se sebou a již nekriticky přebírá způsoby komunikace od druhých ze skupiny.

To je také důvod, proč většinová společnost okamžitě pozná, že se jedná o člena podivného společenství. Jejich divná řeč, která se jeví jako naučená, a mnohdy i neustále opakující totéž dokola a dokola, působí zvláště a cize.

9.1.3. Závislost na autoritě

Nový člen je vždy závislý na jemu nadřazené autoritě ve skupině. Samostatné rozhodování se netoleruje. V důsledku ztráty movitého zajištění mimo skupinu, není ani možné neuposlechnout své nadřazené. Není kam odejít. Proto je tato poslušnost dobrovolně nedobrovolná. Přesto je akceptována a postupem času se stane i vnitřním přesvědčením. Tou nejvyšší autoritou je vždy úzký okruh vedení. Jejich slova jsou vnímány jako rozkazy, které se musí splnit.

Závislost na autoritě je zde i pomocnou berličkou v procesu zřeknutí se vlastní odpovědnosti. Díky hierarchické závislosti na nadřazené osobě, je člen zbaven tíživého vlastního rozhodování. Obraz světa je mu podáván jako hotová

věc, o které nemusí přemýšlet. Je zproštěn úzkosti z neznámého. To je ale jenom možné v naprosté důvěře vůči svým nadřízeným, tj. absolutní závislosti na autoritě.⁶¹

9.1.4. Pocit štěstí, jako odměna za dobrý výkon

Zanedlouho po konverzi do společenství, člen zjistí, že láska, která mu byla prokazována na počátku, není tak bezelstná a bezvýhradná, ale že je v přímé závislosti s dobrým pracovním výkonem. „Chování se ovládá odměnami a tresty. Aby byli lidé výkonnější, používá se soutěže, která povzbuzuje nebo zahanbuje. Když se práce nedaří, je to vždy osobní vina členů a přísun štěstí se zarazí, dokud se nezjedná náprava.“⁶²

Pocitu štěstí lze docílit jen větším nasazením do pracovního procesu získávání nových členů. Platí zde přímá úměra, že čím větší úspěšnost, tím větší a vřelejší ohodnocení od nadřízených. Pocit štěstí je tak založen na plnění veškerých požadavků ze strany vedení.

9.1.5. Černobílý obraz světa

Aby bylo možné udržet stoupence uvnitř společenství, je zapotřebí je oddělit od zbytku světa. Za tímto účelem se používá mnoho praktik. Tou

---

⁶¹ Absolutní závislost na vůdci sekty může mít fatální důsledky. Jako nejhroživější příklady nám v minulosti posloužily události, ve kterých tato důsledná poslušnost byla dovedena do samých krajností. Spáchání hromadných sebevražd není výjimkou. Příklad: Ufologická sekta okolo M. H. Applewhite spáchal hromadnou sebevraždu na ranči v San Diegu – 40 mrtvých. Podobně David Koresh a jeho sekta Davidiánu, uvádí se přes 86 obětí. Jako nejtragičtější hromadná sebevražda je chápána událost okolo „Chrámu lidu“ pod vedením Jima Jonese, kdy roku 1978 zemřelo neskutečných 915 lidí. Tyto údaje jsou z knihy Dušana Lužného: *Nová náboženská hnutí str. 129-132.*

⁶² Steven Hassan: *Jak čelit psychické manipulaci zhoubných kultů.* přeložil Jan Čulík. Brno 1994. citace str. 119.

nejrozšířenější je černobílé vidění světa. Je zapotřebí určité dichotomie dobra a zla, černé a bílé, svatých či nečistých,... Vše co se děje uvnitř společenství je vždy to pozitivní a správné. Naopak to, co se odlišuje je automaticky to zlé a lze to nalézt jen mimo společenství.

Proto také s černobílým obrazem světa souvisí i výlučnost, která je pro sekty tak charakteristická. „Tyto společnosti vzbuzují ve svých členech pocit výjimečnosti a nadřazenosti, která může být dána buď zvláštním a jedinečným poznáním, jehož se jim údajně dostalo, nebo posláním, k němuž byli vyvoleni.“⁶³

Tyto pocity výlučnosti dodávají svým následovníkům sebevědomí a posilují jejich postavení uvnitř nového náboženského proudu. Opustit tuto skupinu znamená současně opustit i prostředí společenské seberealizace a zradit vše v co věřil. Navíc to také znamená odchod do zlého a nevlídného světa, ve kterém není „spása.“

9.2. Psychická manipulace

V souvislosti s novými náboženskými proudy se nejčastěji mluví o psychické manipulaci se členy. Proto bych zde chtěl vsunout krátkou kapitolku o tomto fenoménu. Na našich pultech v knihkupectvích, je již mnoho knih popisujících toto zhoubné působení na druhé lidi, a proto jen krátce. Budu zde vycházet z Ladislava Lencze, jenž vydal studijní materiály, ve kterých je stručný výtah této obsáhle problematiky.⁶⁴

---

⁶³ Oficiální stránky Ministerstva vnitra ČR, sekce Policista 8/1998 Autor článku Zdeněk Vojtíšek: *Náboženství a sekty v České republice*. 20.3.2011 URL: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/policista/prilohy/pril8.htm>

⁶⁴ LADISLAV LENCZ: *Etická výchova III*. Dostupné na URL: <http://czsveseli.cz> sekce: etická výchova; *citace str.* 22-28

9.2.1. Co je psychická manipulace?

Je to systém zacházení s člověkem, při němž se rozkládá jeho identita, tzn. že ovlivňuje jeho názory, jednání, způsob myšlení a cítění, vede k závislosti na dané skupině, mění jednání, potlačí samostatnost, myšlení a svobodu rozhodování.

9.2.2. Fáze psychické manipulace:

V první fázi je cílem zpochybnit systém poznatků, postojů a přesvědčení, s jejichž pomocí se nový člen orientuje ve světě i v sobě. Běžným prostředkem k tomuto je vyvolání zmatku a dezorientace, což se dá dosáhnout bombardováním silnými emociálními vjemy, které se střídají tak rychle, že je člověk nedokáže zpracovat. Je vystavený konfliktním situacím a veřejně musí vyznávat své nedostatky, což prohlubuje pocit nejistoty a viny. Tímto způsobem znejistěný člověk ztrácí svoji identitu a je připravený pro druhou fázi.

V druhé fázi psychické manipulace přijímá novou identitu, neomylná dogmata a pravidla chování sekty. Za své chování je podle představ sekty odměňovaný záplavou chvály, zatímco kritici a nespokojenci jsou trestáni mlčením, zesměšňováním, obviňováním ze zlých úmyslů a izolací.

Třetí fáze manipulace upevňuje novou identitu, člen se stává "novým člověkem". V tomto období je obvykle vystaven tlaku, aby sektě odevzdal svůj majetek anebo pravidelně odevzdával část svého platu. Nový člen má za povinnost získávat další členy.

9.3.Fanatizmus

9.3.1. Vymezení pojmu

Fanatizmus je myšlenkový postoj a tudíž potřebuje pro svůj vznik, čas a prostor. Jeho původ můžeme nalézat ve fundamentalismu. Ten je zpravidla vystavěn na formulovaném pravidlu, nebo historickém dokumentu, který nesmí být zpochybnován. Jedná-li se o dokument, přísluší mu naprostá religiózní autorita (např. Bible, Korán, kniha Mormon,...)⁶⁵

Fanatizmus je „úzký, náruživý, hádavý duševní postoj, který je psychopatickými podivínými a oběťmi účinné propagandy šířena nekompromisní, zpravidla egocentrická a zároveň centrifugální nadhodnocená idea.“⁶⁶ Lidé propadli fanatizmu, jsou neschopní dialogu a kompromisu s jinými systémy a lidmi, se kterými se bojuje jako s vnějším nepřítelem a s nasazením všech prostředků a v souladu s vlastním svědomím.

9.3.2. Náboženský fanatizmus

Náboženský fanatizmus představuje nejhlubší, a tím k extrémním projevům nejvíce směřující formu fanatismu. „To není výraz kritiky náboženství, spíše bych tímto chtěl poukázat na skutečnost, že náboženské zaujetí a oddanost, totalita identifikace v náboženské víře, se řadí, respektive může řadit k nejsilnějším popudům a motivům chování vůbec. Náboženství je

---

⁶⁵ Gunter Hole. *Fanatizmus – sklon k extrémům a jeho psychologické kořeny*. přeložila S. Hoskocová. Praha 1998. parafráze str. 20

⁶⁶ Tamtéž str. 26.

esenciálně samo v sobě nositelem tendence k extrému právě ve tvaru *dokonalosti a svatosti*.“⁶⁷

Nejčastěji se s fanatizmem můžeme setkat v sektách a nových náboženských proudech, které vykazují vysokou míru autoritářství. Dochází zde k výraznému vnitřnímu uspokojení, „odstranění průměrnosti, aktivaci pocitu oddanosti na jedné straně a velikášskými myšlenkami vyvolenosti a blízkosti Bohu na straně druhé.“⁶⁸

Viditelnými znaky fanatizmu je změna osobnosti. Je to následek procesu „vymývání duše.“ Je to především „nekritická vazba a závislost na jednom vůdci nebo guruovi, úplné podřízení životním principům skupiny, radikalizace v mnoha oblastech života, jakož i nápadná uzavřenost navenek spojená s pojetím dřívějšího životního prostředí jako nepřátelského světa.“⁶⁹

---

⁶⁷ Gunter Hole. *Fanatismus – sklon k extrému a jeho psychologické kořeny*. přeložila S. Hoskocová. Praha 1998. citace str. 70.

⁶⁸ Tamtéž str. 75.

⁶⁹ Tamtéž str. 77.

10. Udržení členů – protestantská církev

10.1. Úvod

Křesťané nepoužívají vědomě žádné praktiky, které by měly za cíl udržet své členy uvnitř církve za jakoukoliv cenu. S praktikami nových náboženských proudů, církev nechce mít nic společného. Deklaruje svobodnou vůli, a není ani žádný mechanismus, který by držel členy uvnitř církve. Přesto existuje několik sekundárních principů, které drží členy uvnitř.

I zde se přidržím mechanismu popsaných v předešlé kapitole a pokusím se nastínit zásadní rozdíly, nebo podobnosti s novými náboženskými proudy. Taktéž nebudu uvádět konkrétní příklady jednotlivých církví, ale spíše budu hovořit v obecnější rovině a popisovat praktiky udržení členů vyzorované vlastním pozorováním.

10.2. Některé z praktik, jak udržet nové i stávající členy

10.2.1. indoktrinace

Pod tímto pojmem nemůžeme chápat zlomení svobodného a kritického myšlení, jak je praktikováno mimo církev. Ani se zde nejedná o integraci jedince do struktur církve, za účelem zajištění jeho loajality.

Jde zde spíše o vyznání. Každý člen církve je pokřtěn v konkrétním společenství, které se hlásá k určité protestantské církvi. Ta vyznává svou víru a deklaruje ji ve „vyznání víry.“⁷⁰ Tato vyznání jsou pro konkrétního křesťana

---

⁷⁰ *To jsou ony rozdíly mezi jednotlivými protestantskými církvemi.*

závazná a tudíž i znemožňují naprosto volný pohyb mezi jednotlivými církvemi. Křesťan věří prvořadně v Krista, ale k tomuto Kristu ho dovedlo společenství, ve kterém podstoupil i křest. Proto je také s konkrétní konfesí církve úzce spojen a stává se tak i „jeho vyznáním.“ Je to nepatrný, ale zároveň i důležitý moment. Znemožňuje fluktuaci mezi jednotlivými církvemi, protože vždy by tímto aktem musel znova promýšlet svou křesťanskou ortopraxi.(způsoby projevu své víry a s tím spojené i věroučné články víry, např. chápání křtu, večere páně...)

Konfesní příslušnost je ale zároveň i vyznáním, které je každý příslušník ochoten bránit a obhajovat. Je to způsob jeho náboženské praxe, který prozkoumal, pochopil a přijal.

Nutno podotknout, že konfesní rozdíly v minulosti napáchaly mnoho zlého. Dnes již tyto sváry nejsou tak významné, přesto mnoho z dřívějšíka stále přetrvává.

Ekumenická hnutí jsou stále živá a podporují vzájemné porozumění a nalezení cesty k společnému chválení Boha. Nestírají rozdílnost, ale hledají v rozdílnosti to co je nám společné.

10.2.2. Odcizení

Křesťanství s sebou nese i životní změnu. Tudíž se mnohé zákonitě musí změnit i v běžném každodenním životě nového křesťana. To může vyústit i v rodinný rozkol. Není to ovšem plánované a chtěné. Je to důsledek nového životního postoje. Příbuzní a známi poznají změnu, kterou uvěřivší křesťan prošel. Zůstává jen na nich, jakým způsobem se k této skutečnosti postaví. Převažuje-li u nich xenofobní strach, pak zákonitě jejich přístup bude odtažitý až nepřátelský.

Křesťané nemají za úkol zbavit se rodiny a všech blízkých, ba právě naopak. Svě misijní počátky, chce každý nový křesťan započít nejdříve ve vlastní rodině, už z prostého důvodu, že mu na nich nejvíce záleží a touží, aby i oni prožili stejnou zkušenost. Nestane-li se tomu tak, neodvrací se od nich, ale stále je má na paměti. Rozdíl oproti novým náboženským proudům je v tom, že zde se rodina a známí distancují od křesťana (nesouhlasí-li s jeho vírou) a ne křesťan od rodiny a blízkých.

Křesťan má tedy setrvat ve vlastní rodině, a nemá ji za žádných okolností nahrazovat společenstvím v církvi. Má být i nadále vzorným a milujícím rodičem, dítětem, či prarodičem.

I křesťanství má svou vlastní teologickou řeč, která může neznalému připadat cizí a zavánějící sektářstvím. Je pouze na křesťanech, aby si toto uvědomovali a nahrazovali tak neznámé teologické výrazy, slovy známějšími a používanějšími ve většinové společnosti. Jedině tak nebude křesťanství vypadat starobyle a sektářský.

10.2.3. závislost na duchovním učiteli

Na duchovní cestě poznání je zapotřebí i duchovního učitele. I v církvi tomu není jinak. Tímto duchovním učitelem se může stát kdokoliv z církve. Není zde podmínkou, že to musí být farář, nebo někdo ze starších sboru. Ten pak vede nováčka strastiplnou cestou poznání. Problém může nastat, když nerozhodnost brání členovi k vlastnímu kroku rozhodnosti. Závislost na duchovním vůdci se tím stává nezdravá a učeň nechce podniknout kroky k vlastní samostatnosti. To může hrozit každému a nastane-li to, má to jen velice blízko k tomu, abychom se stali „guruem.“ Proto je každý křesťan nabádám k samostatnému uvažování, a setká-li se na této cestě s otázkami na,

keré si neumí odpovédět, je zde onen duchovní vůdce nablízku, ale nečiní rozhodnutí za něho a ani za něho neuvažuje.

V církvi lze nalézt duchovní učitelé, kteří jsou schopnější nad druhé. Přírozeně mají více následovníků a jsou vyhledávaní pro jejich moudrost. I zde musí být každý křesťan opatrný, aby se mu jakýkoliv duchovní učitel nestal idolem, který by si „zbožštil“ a začal mu připisovat vlastnosti, které mu nenáleží. Jak jsem již dříve napsal, kult světců a svatých mužů či žen hrozí i v protestantských církvích.

10.2.4. Pocit štěstí

Pocit štěstí křesťana nepramení z odměňování za výkon. Radost se nezískává bezhlavým plněním rozkazů. Křesťan se nesnaží zalíbit faráři či starším sboru. Jeho pocit štěstí pramení pouze z Krista. Ze skutečnosti, že našel osobního spasitele, který mu změnil celý jeho život. To jen Krista se křesťan snaží nezarmucovat, ale působit mu radost.

Protože jsme lidé, a pocit štěstí nejlépe dokážeme měřit množstvím pochval, může se stát, že se nám to stane cílem. To ale nemá být cíl věřícího křesťana. Proto i křesťan musí být opatrný a zkoumat své pohnutky, které ho vedou k horlivé práci. Nemá hledat ocenění pochvaly a tituly za svou práci. Má se pouze snažit o to, aby se líbil Kristu a nikomu jinému.

10.2.5. Černobílý obraz světa

V minulosti církev s tímto dualistickým pojetím světa až příliš zastrášovala okolní svět. Dnes již tomu tak namnoze není. Ano stále platí, že

„pouze Kristus je cesta pravda i život.“⁷¹ To ovšem neznamená, že křesťané si mohou hrát na soudce i kata zároveň. Kristus nám jasně dal najevo, že pouze On je prostředník spásy. Se zármutkem v srdci musím říci, že i dnes můžeme najít protestantské církve, které na sebe berou roli jak soudce tak i popravčího. Hlásají věčné zatracení a pekelná muka všem, kteří jejich zvěst o Kristu nepřijímají, a zatracují ji. Je správné, když tento fakt není zatajován, ale také není správné, když je stavěn na první místo. Nelze hlásat radostnou zvěst o Kristu a zároveň strašit pekelnou sítou.

Křesťan se má především snažit, aby hlásal evangelium (radostnou zprávu o Kristu) a soud přenechal samotnému Bohu. Zatracení se nesmí stát praxí církve. Stejně ani strašení ohnivým jezerem nepatří na piedestal křesťanovy zvěsti o Kristu.

I samotné zdůrazňování příslušností ke konkrétní konfesi nemá stát nad učením a zvěsti o Kristu. Fráze „mimo církev není spásy“ by neměla křesťanovi vůbec vyjít z úst. Protože samotný Bůh nakonec určí, kdo bude spasen a o kom prohlásí, „že ho nezná“⁷². Ano církev je cesta, jak poznat Boha, ale my nevíme, jestli si Hospodin používá pouze jí. Bůh přece je všudypřítomný a promlouvá každému do srdce. Nechme tedy konečný soud na něm.

10.2.6. Fanatismus

Jak jsem již dříve uvedl, fanatismus je blízký všem náboženským systémům. Proto i v křesťanství můžeme nalézat různé prvky fanatismu. V dřívějších dobách existovala silná rivalita s prvky fanatismu mezi

---

⁷¹ Bible: J 14:6 *Ježíš mu odpověděl: "Já jsem ta cesta, pravda i život. Nikdo nepřichází k Otci než skrze mne*

⁷² Bible: Lk 13,25-27; Mt 25,12

jednotlivými protestantskými proudy. Vždyť ještě naši dědové si pamatují, že luterán nemohl pojmout za ženu kalvinistku a obráceně. Naštěstí dnes je již tomu jinak. Hroty této nesmířlivosti se otupily a pozbyly na své síle.

Přesto stále můžeme nalézt různá pnutí, která mezi jednotlivými protestantskými proudy stále existují. Nejcitelněji to poznávají lidé zapojení do ekumenických snah. Neochota k dialogu a ústupkům někdy znemožňuje mnohé společné akce, které by ve svém důsledku byly velikým přínosem pro obě strany.

Křesťané musejí být velice opatrní se svými projevy vůči většinové společnosti, aby nebyli okamžitě zařazeni mezi fanatiky a zbytečně tím uškodili celé křesťanské církvi. Od fundamentalismu je jen malý krůček k fanatizmu, proto je nezbytné a důležité být opatrný a zachovat si ducha smířlivého dialogu.

Závěr

V této práci jsem se pokusil nastínit některé jednotlivé mechanismy, které fungují v sektách a nových náboženských proudech a zdali je můžeme nalézt i v protestantské církvi u nás. Toto téma jsem zvolil záměrně, protože již delší dobu jsem dostával otázky typu: v čem se protestantské církve liší od sekt a nových náboženských proudů a co je nám společné.

Mezi obecným lidem panuje mnoho neznalostí a předsudků. Taktéž i křesťané si neradi připouštějí, že hlad po duchovních záležitostech je společný každému člověku. Proto jsem si dovolil hledat tyto společné body a poukázat na jejich případnou stejnost nebo rozdílnost.

V první kapitole jsem se pokusil zodpovědět na otázku, zdali je člověk vůbec duchovním tvorem a jestli existuje něco jako „nenáboženský člověk“. Nemohl jsem ani opomenout na to, jakou půdu poskytuje Česká republika pro vznik sekt a nových náboženských proudů.

V druhé kapitole jsem vymezil nezbytné pojmy, jako sekta a nový náboženský proud. Začal jsem etymologii těchto slov a plynule přešel k jejím významům. Abych měl, s čím srovnávat, musel jsem představit i jednotlivé protestantské církve v České republice.

V třetí a čtvrté kapitole jsem se zabýval porovnáním duchovního učitele – guru s duchovním učitelem – farářem. Pátral jsem po mechanismech, které lze nalézt u obou. Přiblížil jsem jejich shodnost i rozdílnost. Zabýval jsem se životopisy obou představitelů a jakou roli hraje i potřeba „moci“ - ovládat druhé.

Pátá a šestá kapitola přibližuje sektu a církve, jako organizaci. Jakým způsobem spravují a vedou své společenství věřících.

Sedmá a osmá kapitola pak popisuje nábor nových stoupenců do společenství sekty nebo církve. Poukázal jsem na rozdíly, v praktikách náboru nových stoupenců.

Závěrečná dvě kapitoly popisují mechanismy udržení nových členů ve společenství sekty a církve. Zde jsem našel nejvíce rozdíly, které jsem se pokusil čtenáři předložit.

Mým záměrem nebylo představit protestantskou křesťanskou církev, jako sektu nebo nový náboženský proud. To že máme mnoho společného, ještě nutně neznamená něco zlého. Spíše jsem se snažil poukázat na nešvary, které vrhají na církve negativní světlo a umožňují tím škatulkování církve do „jednoho pytle“ s ostatními nekřesťanskými duchovními proudy.

Seznam literatury

I. Primární literatura a zdroje

1. *Bible : Písmo svaté Starého a Nového zákona : český ekumenický překlad*. 6. vyd. Praha : Biblická společnost, 1992. 863 s., 287 s.
2. ELIADE, Mircea, *Posvátné a profánní*, přeložil Filip Karfík, 2. opravené vyd. Praha : Oikoymenh 2006. 148 s. ISBN 80-7298-175-7
3. HALÍK, Tomáš, *Prolínání světů – ze života světových náboženství*, 1. vyd. Praha : nakl. Lidové noviny 2006. 279 s. ISBN 80-7106-834-9
4. Sestavil: GALLAGHER, Michael-Paul, *Sekty a nová náboženská hnutí – dokumenty katolické církve 1986-1994*, přeložila Jana Gruberová, 1. vyd. Praha : Zvon 1997. 97 s. ISBN 80-7113-207-1
5. sborník přednášek, *Sekty z pohledu církví v Evropě*, připravilo Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, Praha : Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském 1998.
6. VOJTÍŠEK, Zdeněk, *Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektářství*, 1. vyd. Brno : L. Marek 2005. 234 s. ISBN 80-86263-69-X
7. VOJTÍŠEK, Zdeněk, *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*, 1. vyd. Praha : Beta Books 2007. 210 s. ISBN 978-80-86851-64-8
8. ŠTAMPACH, Odilo Ivan, *Náboženství v dialogu : kritické studie na pomezí religionistiky a teologie*, 1. vyd. Praha : Portál 1998. 205 s. ISBN 80-7178-168-1
9. FILIPI, Pavel, *Církev a církve – kapitoly z ekumenické eklesiologie*, 1. vyd. Brno : CKD 2000. 187 s. ISBN 80-85959-58-5

10. FILIPI, Pavel, *Křesťanstvo – historie, statistika, charakteristika křesťanských církví*, 2. vyd. Brno : CKD 1998. 195 s. ISBN 80-85959-35-2
11. ABGRALL, Jean-Marie, *Mechanismus sekt*, přeložila Milada Hanáková, 1. vyd. Praha : Karolinum 2000. 254 s. ISBN 80-7184-774-7
12. FILIPSKÝ Jan; LIŠČÁK Vladimír; HEROLDOVÁ Helena; KOLMAŠ Josef; VAVROUŠKOVÁ Stanislava, *Lexikon východních moudrostí - Buddhismus hinduismus taoismus zen*, přeložil kolektiv autorů, 1. vyd. Olomouc : Votobia 1996. 565 s. ISBN 80-7198-168-0
13. PORTERFIELDOVÁ, Kay Marie, *O sektách*. přeložila Markéta Bidlová, 1. vyd. Praha : nakladatelství lidové noviny 1997. 173 s. ISBN 80-7106-233-2
14. Měsíčník „Český bratr“ vydávány synodní radou Českobratrské církve evangelické, číslo 11, ročník 86/2010, článek Lýdie Mamulové: *Dcery Evininy – ženy v církvi: ordinace žen v církvi jako otázka autority – zápas o ordinaci žen a živá současnost*, str. 7-10.
15. Oficiální stránky Ministerstva vnitra ČR, sekce Policista 8/1998 Autor článku Zdeněk Vojtíšek: *Náboženství a sekty v České republice*. 20.3.2011 URL: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/policista/prilohy/pril8.htm>
16. HASSAN, Steven, *Jak čelit psychické manipulaci zhoubných kult.*, přeložil Jan Čulík. 1. vyd. Brno : nakl. Tomáše Janečka 1994. 286 s. ISBN 80-85880-03-2
17. FRANKIELOVÁ, Sandra Sizer, *Křesťanství – cesta spásy*, Přeložil Pavel Kolmačka, 1. vyd. Praha : Prostor 1999. 188 s. ISBN 80-85190-94-X

18. Sestavil HRABAL, F.R., *Lexikon náboženských hnutí, sekt a duchovních společností*, 1. vyd. Bratislava : CAD Press 1998. 516 s. ISBN 80-85349-79-5
19. HOLE, Gunter, *Fanatismus – sklon k extrému a jeho psychologické kořeny*, přeložila Simona Hoskovcová, 1. vyd. Praha : Portál 1998. 147 s. ISBN 80-7178-183-5
20. SALAJKA, Milan, *Křesťanská víra a živá církev*, 1. vyd. Praha : vlastní sazba 2001. 152 s.

II. Sekundární literatura a zdroje

1. *Velký lékařský slovník* - URL: <http://lekarske.slovníky.cz/>
2. Oficiální stránky Armády spásy, 15.2.2011 URL: http://www.armadaspasy.cz/staticke.php?wh=kdo_jsme
3. Blog. BARICCO Alessandro, sekce: *Sekty*, aktualizováno 17. květen 2008 URL: <http://e-stret.blogspot.com/>
4. Oficiální stránky Církevní základní školy ve Veselí nad Moravou 28.3.2011 URL: <http://czsveseli.cz>; sekce: etická výchova; autor Ladislav Lencz: *Etická výchova III*.
5. Čtvrtletní časopis *Zápas o duši*, Vydává KS-CH, číslo 75, z roku 2003, článek od Naďa Rabciová: *Výzkum spirituality u žáků základních škol a středních odborných učilišť ve Slezsku*. URL: http://hcjb.cz/Zapas_o_dusi/75/zodc7508.phtml
6. TYCHO, A.P., *Tak mnoho cest – příručka o náboženství, sektách, New Age a nových duchovních směrech*, 1. vyd. Olomouc : SMN 2001. 308 s. ISBN 80-238-7253-2

7. NOVOTNÝ, Tomáš; Vojtíšek, Zdeněk, *Základní orientace v nových náboženských směrech – přednášky, studie a texty*, 3. vyd. Praha : Oliva 1995. 48 s. ISBN 80-85942-00-3
8. LUŽNÝ, Dušan, *Nová náboženská hnutí*, 1.vyd. Brno : Masarykova univerzita 1997. 181 s. ISBN 80-210-1645-0
9. Oficiální stránky Ekumenické rady církví v ČR; 1. 4. 2011 URL: <http://www.ekumenickarada.cz> citace je ze sekce „kdo jsme“ a oddílu „Členské církve, církev přidružená a pozorovatelé“
10. S. BLEY, M. BURKART, K. FEIEREIS, K. FUNKE, a další, *Malý slovník sekt – sekty a nová náboženská hnutí v kontextu tradičních církví*, 1. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství 1998. 143 s. ISBN 80-7192-246-3
11. BUCHNEROVÁ, Barbara, *Co máme vědět o sektách*, přeložil Miloslav Krečmer, 1. vyd. Praha : Amulet 1999. 127 s. ISBN 80-86299-02-3
12. ŠTAMPACH, Odilo Ivan, *Sekty a nová náboženská hnutí – naděje a rizika*, 1. vyd. Praha : Oliva 1994. 16 s. ISBN 80-901634-6-7
13. OPATRNÝ, Aleš, *Sekty jako pastorační problém i úkol – orientace v pastorační a některé zkušenosti*, 1. vyd. Praha : Pastorační středisko Praha 2000. 33 s.
14. VÁCLAVÍK, David, *Sociologie nových náboženských hnutí*, 1. vyd. Praha : Malvern 2007. 150 s. ISBN 978-80-86702-22-3

